

Næringsutvikling og attraktivitet Nord-Trøndelag

KNUT VAREIDE OG HANNA NYBORG STORM

TF-notat nr. 33/2010

TF-notat

Tittel:	Næringsutvikling og attraktivitet Nord-Trøndelag
TF-notat nr:	33/2010
Forfatter(e):	Knut Vareide og Hanna Nyborg Storm
Dato:	20. desember 2010
Gradering:	Åpen
Antall sider:	55
Framsidedfoto:	
ISBN:	978-82-7401-396-4
ISSN:	1891-053X
Pris:	160,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Attraktivitet langs tre dimensjoner
Prosjektnr.:	20100820
Prosjektleder:	Knut Vareide
Oppdragsgiver(e):	Innovasjon Norge Nord-Trøndelag

Resymé:

Dette notatet er en analyse av næringsutvikling og attraktivitet i Nord-Trøndelag. Først beskrives utviklingstrekk i Nord-Trøndelag med hensyn til befolkning og arbeidsplasser. Deretter beskrives utvikling i næringslivet gjennom NæringsNM, som måler nyetablering, vekst og lønnsomhet i næringslivet. I den siste delen av notatet presenterer vi to modeller for å analysere attraktivitet. Attraktivitetsbarometeret, som vi tidligere har utviklet, er en metode for å måle attraktivitet som bosted. Dernest presenterer vi en nyutviklet analysemodell som vi har kalt Attraktivitetspyramiden. Attraktivitetspyramiden er en helhetlig modell hvor regioners utvikling forklares av tre typer attraktivitet. Det er attraktivitet som bosted, attraktivitet som besøkssted og attraktivitet for bedrifter i basisnæringer.

Telemarksforskning, Boks 4, 3833 Bø i Telemark. Org. nr. 948 639 238 MVA

Forord

Denne rapporten er dels en videreføring av tidligere næringsanalyser, og dels en helt ny analysemetode kalt Attraktivitetspyramiden.

Utviklingen i Nord-Trøndelag blir i denne rapporten beskrevet i fire kapitler. I de tre første kapitlene vil en kjenne igjen tema og indikatorer fra tidligere næringsanalyser. Først ser vi på utviklingen med hensyn til befolkning og arbeidsplasser. Deretter beskrives utviklingen i næringslivet gjennom NæringsNM. Attraktivitetsbarometeret i kapittel 3 beskriver steders attraktivitet for bosetting.

I det siste kapitlet i rapporten presenterer vi for første gang en ny analysemetode for å forklare vekst og nedgang i regioner: Attraktivitetspyramiden.

Attraktivitetspyramiden handler om at steders utvikling er et resultat av stedenes attraktivitet på tre områder: Attraktivitet for bedrifter i basisnæringer, attraktivitet for besøk og attraktivitet som bosted. Nord-Trøndelag har blitt analysert med hensyn til sin attraktivitet på disse tre områdene.

Oppdragsgiver for denne analysen er Innovasjon Norge Nord-Trøndelag.

Metodeutviklingen til Attraktivitetspyramiden er delvis finansiert av Oslofjordfondet, som har som formål å styrke forskning for regional innovasjon og utvikling.

Bø, 20. 12 2010

Knut Vareide
Prosjektleder

Innhold

1. Befolkning og arbeidsplasser	7
2. NæringsNM	18
3. Attraktivitetsbarometeret	32
3.1 Hva forklarer bostedsattraktivitet?.....	34
4. Attraktivitetspyramiden	37
4.1 Besøksnæringer.....	39
4.2 Basisnæringer	41
4.3 Bosted	43
4.4 Profiler	44
4.5 Attraktivitet og utvikling.....	48
4.6 Samlet attraktivitet	51
4.7 Samlet attraktivitet for fylkene.....	52
4.8 Samlet attraktivitet for regionene	53
4.9 Samlet attraktivitet i kommunene.....	54

Sammendrag

Denne rapporten er en analyse av næringsutvikling og attraktivitet i Nord-Trøndelag. Første del tar for seg de generelle utviklingstrekkene med hensyn til befolkning, arbeidsplasser og næringsliv. Deretter har vi analysert Nord-Trøndelags attraktivitet for bosted, bedrifter og besøk.

Nord-Trøndelag har hatt befolkningsvekst i alle de ti siste årene. I de siste fem årene har befolkningsveksten tatt seg opp på grunn av økt innvandring, men også fordi det har blitt mindre utflytting til andre fylker. Nord-Trøndelag har imidlertid fremdeles netto utflytting til andre fylker, og har derfor lavere befolkningsvekst enn ellers i landet.

Arbeidsplassveksten i Nord-Trøndelag har vært litt svakere enn på landsbasis de siste ti årene, men forskjellen er svært liten. Næringslivet i Nord-Trøndelag har hatt høyere vekst i antall arbeidsplasser enn andre deler av landet, men offentlig sektor har hatt svakere vekst. Det henger nok sammen med at befolkningsveksten i fylket har vært under gjennomsnittet.

Bedriftenes utvikling analyseres i NæringsNM, som måler bedriftenes lønnsomhet, vekst og nyetableringer. Næringslivet i Nord-Trøndelag gjorde det bra i en periode fra 2002 til 2004. Etter det har plasseringene i NæringsNM vært svake, og i 2009 ble Nord-Trøndelag nummer 16 av 19 fylker.

Attraktivitetsbarometeret, som måler regionens tiltrekningskraft på innflyttere etter at det er korrigert for virkningen av arbeidsplassveksten, viser at regionene i Nord-Trøndelag er ganske ulike med hensyn til bostedsattraktivitet. Stjørdalsregionen er svært attraktiv, Innherred har vært litt over middels, mens de andre regionene har vært under middels attraktive som bosteder.

I siste del av denne rapporten ser vi på attraktivitet langs de tre dimensjonene besøk, bedrifter og bostetting.

Regionene i Nord-Trøndelag er ganske balanserte, og er basert på en kombinasjon av de tre attraktivitetsdimensjonene. På kommunenivå vi finner mer spesialiserte kommuner med sterk posisjon i en av de tre dimensjonene.

Regionene har hatt middels til svak utvikling i bedriftsattraktivitet de siste ti årene. Antall arbeidsplasser i primærnæringer og industri har blitt redusert. Nord-Trøndelag har fått liten andel av de nye, rasktvoksende bransjene innen teknologisk tjenesteyting. Regionene gjør det langt bedre med hensyn til besøksattraktivitet, der de fleste regionene har hatt vekst i antall arbeidsplasser i besøksnæringene.

Når vi til slutt summerer attraktiviteten langs de tre dimensjonene, blir resultatet sterkt preget av at regionene har ulik bostedsattraktivitet. Stjørdalsregionen har høyest samlet attraktivitet på grunn av den svært høye bostedsattraktiviteten, selv om både bedrifts- og besøksattraktivitet trekker ned. Nord-Trøndelag som helhet har en samlet attraktivitet som plasserer fylket som nummer 12 av 19 fylker.

Innledning

Denne rapporten er bygd opp i fire hovedkapitler som har som hensikt å beskrive næringsutvikling og attraktivitet i Nord-Trøndelag.

Figur 1: Rapportens innhold.

I det første kapitlet presenteres statistikk over hovedtrekkene i befolkningsutviklingen og utviklingen av arbeidsplassene. Dette er de aller viktigste størrelsene for beskrivelse av regional utvikling.

I kapitlet om NæringsNM analyseres næringslivets utvikling på bakgrunn av nyetableringer, lønnsomhet og vekst. Dette er tre faktorer som til sammen gir en pekepinn på hvor godt næringslivet i regionene gjør det sammenliknet med næringslivet i andre regioner. Regioner som gjør det godt i NæringsNM har en tendens til også å ha høyere vekst i antall arbeidsplasser, men det finnes unntak.

Attraktivitetsbarometeret, som blir beskrevet i kapittel 3, har til hensikt å måle attraktiviteten som bosted i kommuner og regioner. Me-

toden er basert på nettoflyttingen. Noen steder trekker til seg mer innflytting enn arbeidsplassveksten tilsier, og slike steder vil få vekst på grunn av høy bostedsattraktivitet.

I det siste kapitlet presenterer vi en ny modell kalt Attraktivitetspyramiden. I denne modellen defineres tre typer attraktivitet: Attraktivitet som bosted, attraktivitet for besøkende og attraktivitet for bedrifter. Attraktivitetspyramiden er en modell for å forklare hvorfor noen steder vokser, mens andre har nedgang. Attraktivitetspyramiden vil dermed gi analyser og forklaringer på den utviklingen som blir presentert i det første kapitlet om befolkning og arbeidsplasser. Attraktivitetspyramiden er også et verktøy for å utvikle strategier for steders utvikling.

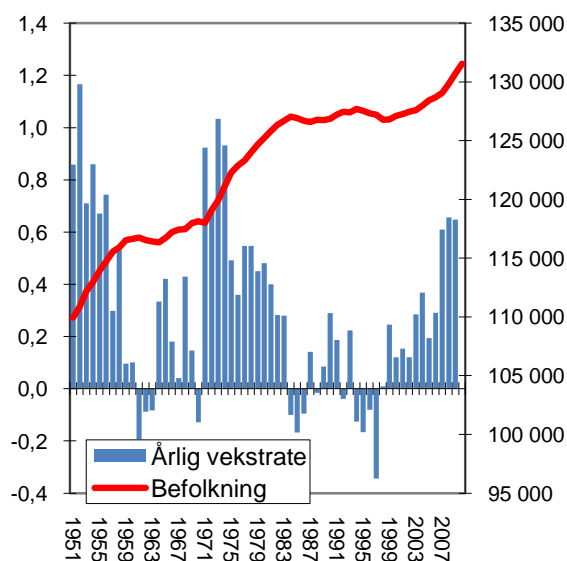
1. Befolkning og arbeidsplasser

I dette kapitlet skal vi beskrive hovedtrekk i befolkningsutvikling og arbeidsplasser¹. Befolkningsutviklingen i en region vil være et resultat av den samlede utviklingen i en region. En positiv befolkningsutvikling skaper vekst, men befolkningsveksten kan også være et barometer for at regionen er i en positiv utvikling. Regioner som har god næringsutvikling og som er gode bosteder vil få en positiv befolkningsutvikling. Vekst i arbeidsplasser har tradisjonelt vært det viktigste virkemidlet for å få til vekst i folketallet. Vekst i arbeidsplasser er også et mål i seg selv for de fleste regioner.

Befolkningsutviklingen i Nord-Trøndelag

Folketallet i Nord-Trøndelag har økt siden 1950-tallet. Det var spesielt sterke vekstperioder på 1950-tallet og 1970-tallet. Fra midten av 1980-tallet flatet veksten ut, men har de siste årene tatt seg opp. De tre siste årene har befolkningsveksten vært spesielt sterk. Ikke siden 70-tallet har det vært like sterk vekst.

I 2009 økte folketallet i Nord-Trøndelag med 847 personer. Befolkningsveksten tilsvarte 0,6 prosent av folketallet.

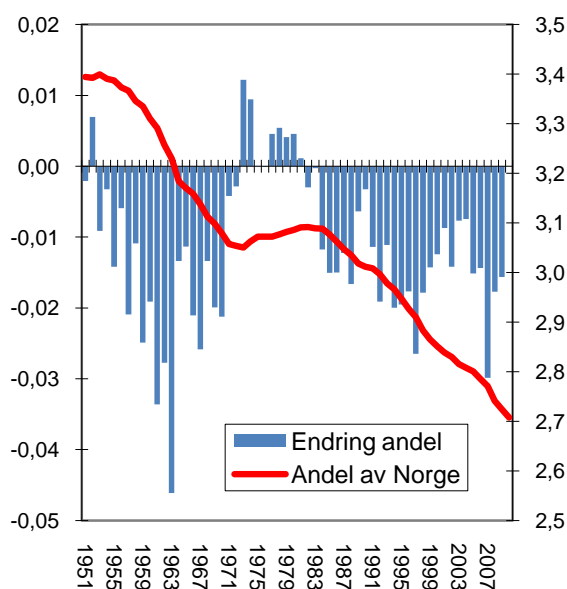
Figur 2: Folketallet (høyre akse) og årlige vekstrater i prosent (venstre akse) for Nord-Trøndelag.

Nord-Trøndelags andel av befolkningen

En annen måte å måle folketallsutviklingen, er å se på et områdes andel av befolkningen på landsbasis. Befolkningen i Norge har økt i hele perioden, slik at et område med stabil befolkning vil få en stadig mindre andel av landets befolkning.

Nord-Trøndelags andel av befolkningen har gått jevnt ned siden 50-tallet. Utenom en periode på 70-tallet, har Nord-Trøndelag nesten hvert år redusert andelen av befolkningen i Norge.

Nord-Trøndelags befolkning utgjorde i 1951 omtrent 3,4 prosent av den totale befolkningen, mens den i 2010 var redusert til 2,7 prosent.

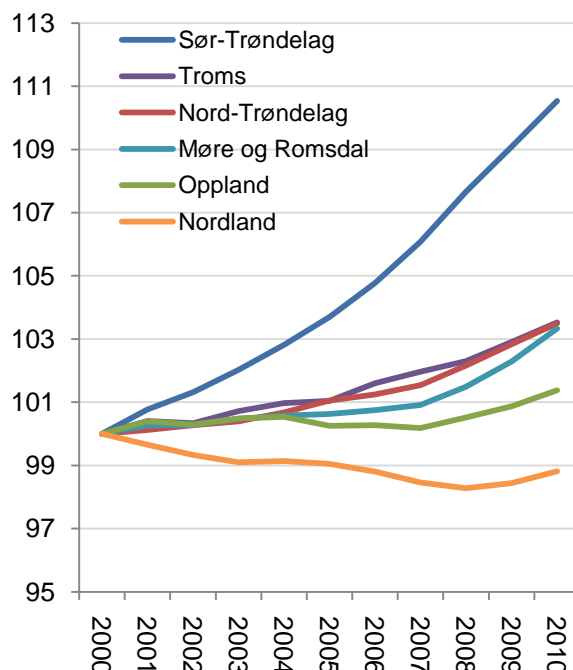
Figur 3: Nord-Trøndelags andel av befolkningen i Norge i prosent (høyre akse), samt årlige endringer i denne andelen (venstre akse).

Nord-Trøndelag sammenliknet med andre fylker

Nord-Trøndelag har hatt en utvikling lik Troms og Møre og Romsdal. Disse tre fylkene har hatt en vekst på over tre prosent siden 2000. Dette er likevel lavere enn veksten på landsbasis.

Utviklingen har vært bedre enn Oppland og Nordland. Nordland er ett av få fylker som har hatt nedgang i folketallet den siste tiårsperioden.

Sør-Trøndelag har hatt sterk vekst fra 2000 til 2010. Her har folketallet vokst med over ti prosent, som er høyere enn den gjennomsnittlige veksten på landsbasis.

Figur 4: Befolkningsutviklingen i Nord-Trøndelag og nabofylkene, indekstert slik at nivået i 2000=100.

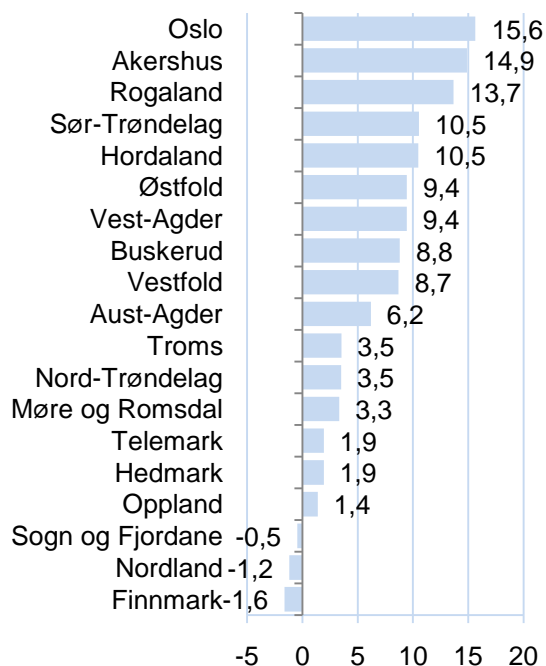
Befolkningsvekst i fylkene

I figur 5 ser vi en oversikt over veksten i alle fylkene fra 2000 til 2010.

Oslo og Akershus har hatt den sterkeste veksten. Vi skal senere se at dette er et område som har vært attraktivt for bosetting. Rogaland har hatt den tredje høyeste veksten. Befolkningsveksten i Rogaland synes å komme av en sterk næringsutvikling og vekst i antall arbeidsplasser.

Sør-Trøndelag har den fjerde sterkeste veksten i landet.

Nord-Trøndelag har hatt en vekst på 3,5 prosent siden 2000. Dette plasserer fylket som nummer tolv av de nitten fylkene.

Figur 5: Befolkningsveksten i fylkene fra 2000 til 2010.

Befolkningsendringer dekomponert for Nord-Trøndelag

I figur 6 er befolkningsendringene i Nord-Trøndelag i årene 2000-2009 brutt ned på fødselsoverskudd, som er antall fødte minus døde, netto innenlands flytting og netto innvandring fra utlandet.

Vi kan se at Nord-Trøndelag har hatt fødselsoverskudd i alle årene, som har bidratt til en positiv befolkningsutvikling. Mellom 100 og 300 flere personer har hvert år blitt født enn har dødd. Fødselsoverskuddet på 318 personer i 2009 var det høyeste i perioden.

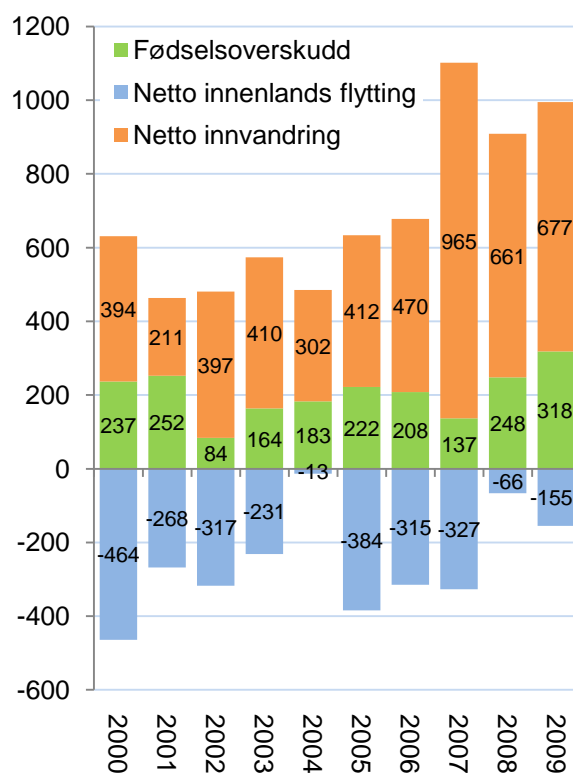
Innvandringen til Nord-Trøndelag har vært økende de siste årene. Flest kom det i 2007, da 965 personer i netto flyttet inn fra utlandet og bosatte seg i Nord-Trøndelag. Innvandring er den komponenten som har bidratt mest til den positive folketallsutviklingen de siste årene.

Nord-Trøndelag har hatt en negativ flyttebalanse hvert eneste år siden 2000. Nettoutflyttingen var høyest i 2000, da fylket ble redusert med 464 personer gjennom innenlands flytting, mens bare 13 personer flyttet i netto i 2004.

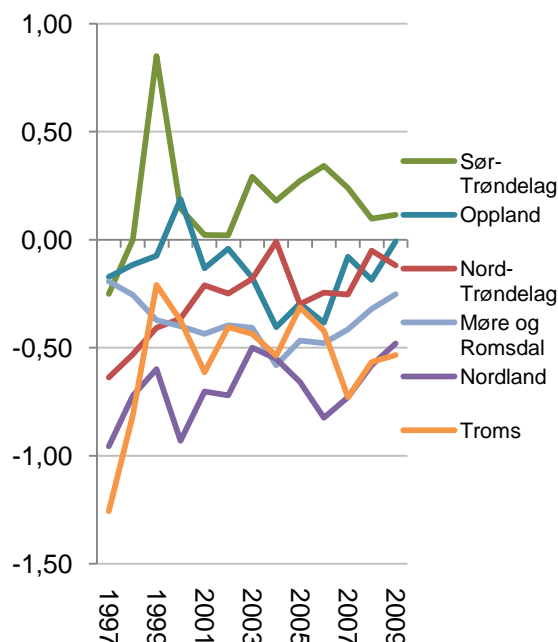
Nettoflytting i Nord-Trøndelag

Mange av nabofylkene til Nord-Trøndelag har også netto utflytting, og i flere av fylkene er utflyttingen større enn i Nord-Trøndelag. Nord-Trøndelag har hatt lav utflytting de siste årene, mens Møre og Romsdal, Nordland og Troms har ligget på et mye høyere nivå. Oppland hadde tidlig i perioden bedre flyttebalanse enn Nord-Trøndelag, men de to fylkene har hatt ganske lik flyttebalanse de senere årene.

Sør-Trøndelag skiller seg ut ved å ha netto innflytting de fleste av årene. Her er det Trondheim som generer veksten. Det er områdene rundt de største byene som har den beste flyttebalansen.

Figur 6: Fødselsoverskudd, netto innvandring og netto innenlandsk flytting i årene 2000-2009 i Nord-Trøndelag. Antall personer.

Figur 7: Nettoflytting innenlands i prosent av folketallet i perioden 1997-2009 for Nord-Trøndelag og nabofylkene.

Regionale variasjoner

Det er store variasjoner i befolkningsutviklingen i de ulike regionene i Nord-Trøndelag. Stjørdalsregionen har hatt god vekst, og har økt folketallet med tretten prosent siden 2000. Denne veksten gjør Stjørdalsregionen til den eneste regionen i Nord-Trøndelag som har høyere vekst enn landsgjennomsnittet.

Innherred har også hatt vekst, og har hatt en befolkningsøkning på over fire prosent.

Midtre Namdal har nærmest nøyaktig likt folketall i 2010 som i 2000. Regionen opplevde en liten nedgang i folketallet, men folketallet har tatt seg opp igjen de siste årene.

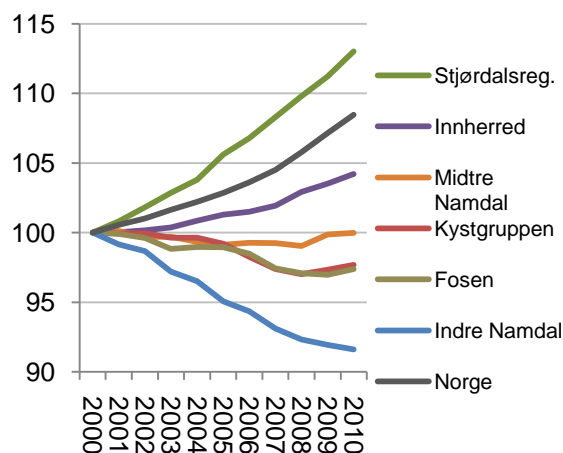
Kystgruppen og Fosen har hatt veldig lik utvikling, og har hatt en nedgang på rundt tre prosent av folketallet. Til tross for at nedgangen har stoppet, har det ikke vært nok vekst til å kompensere for den tidligere nedgangen.

Indre Namdal har hatt en sterk nedgang i folketallet i hele perioden. Regionen har mistet over åtte prosent av folketallet den siste tiårsperioden.

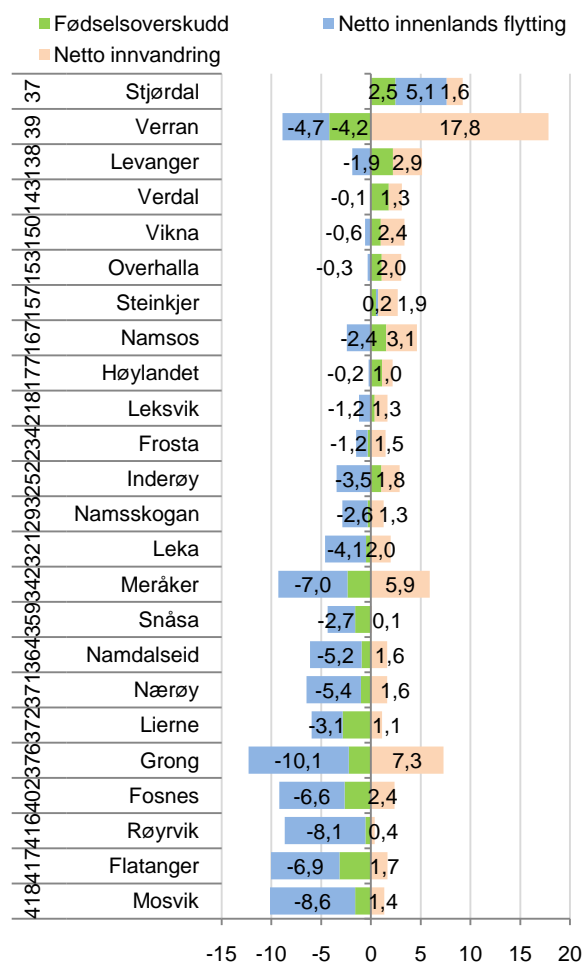
Variasjon mellom kommuner

Stjørdal er den kommunen i Nord-Trøndelag som har hatt høyest vekst. Stjørdal har hatt et positivt fødselsoverskudd og netto innvandring, men det er netto innflytting som har bidratt mest til å øke folketallet. Utenom Stjørdal, er det bare Steinkjer som har hatt netto innflytting i perioden. Høyest netto utflytting har Grong. Her har man tapt over ti prosent av folketallet gjennom netto utflytting.

Verran er den kommunen som har nest høyest vekst i Nord-Trøndelag, men dette er det litt spesielle grunner til. Verran taper befolkning gjennom netto utflytting og fødselsunderskudd, men har hatt en ekstremt stor innvandring. Dette gjelder en stor gruppe polske arbeidsinnvandrere som er blitt registrert i Verran. Siden Verran i utgangspunktet er en liten kommune, slår dette kraftig ut på statistikken. Slike resultater blir fort misvisende.

Figur 8: Utvikling av folketallet i regionene i Nord-Trøndelag og i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 9: Befolkningsendringer i kommunene i Nord-Trøndelag i perioden 2005-2010, dekomponert i prosent av folketallet. Tallene til venstre viser rangering blant landets 430 kommuner.

Arbeidsplasser

Nest etter befolkningsutviklingen, er arbeidsplassutviklingen den viktigste faktoren i regional utvikling. Arbeidsplassvekst er ofte et mål i seg selv, men har også tradisjonelt vært et viktig virkemiddel for å få en god befolkningsutvikling.

Arbeidsplassutvikling i Nord-Trøndelag

Antall arbeidsplasser i Nord-Trøndelag økte raskere enn ellers i landet fra 2002 til 2004. Mellom 2000 og 2007 var veksten i Nord-Trøndelag på linje med landsgjennomsnittet.

Etter 2008 har antall arbeidsplasser falt i Nord-Trøndelag. Fallet i antall arbeidsplasser startet ett år tidligere i Nord-Trøndelag enn i resten av landet.

Nord-Trøndelag har hatt en samlet vekst på 9,5 prosent det siste tiåret. Veksten på landsbasis har vært 10,4 prosent i samme periode.

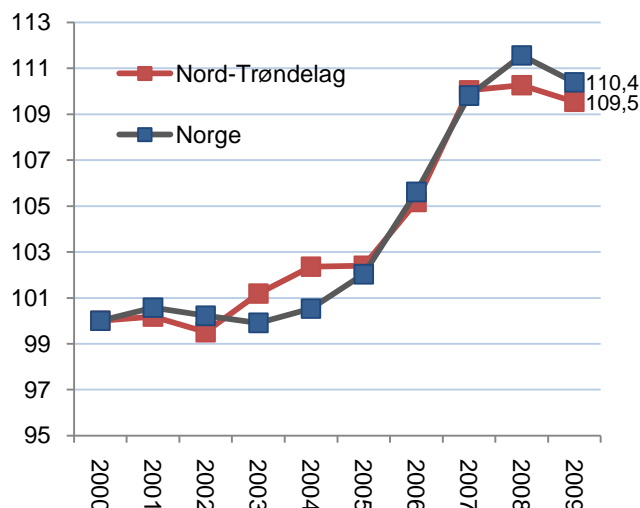
Utviklingen i fylkene

Rogaland har hatt den klart sterkeste veksten i antall arbeidsplasser de siste fem årene, med en årlig vekstrate på 3,2 prosent. Derneft følger Hordaland med gjennomsnittlig vekstrate på 2,5 prosent.

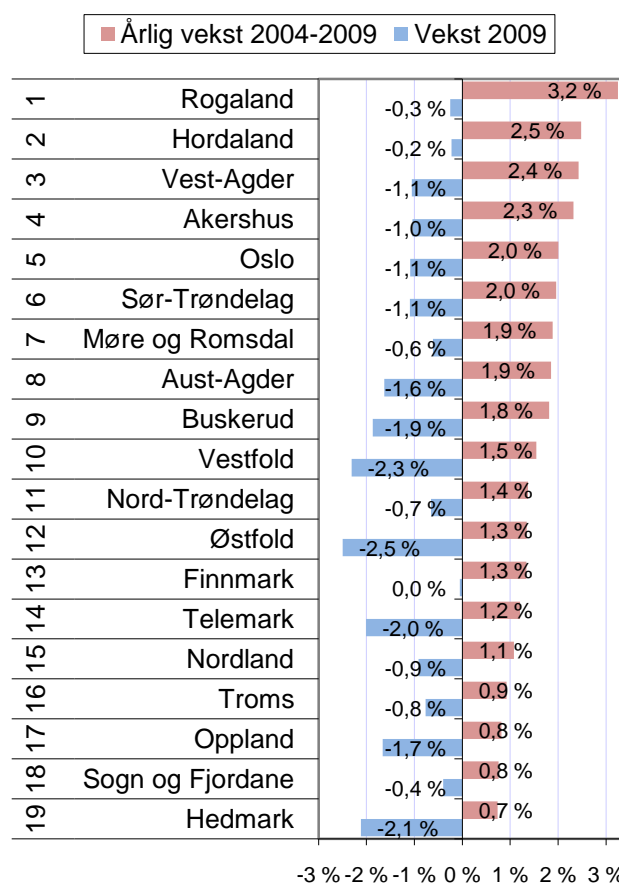
Den årlige vekstraten i antall arbeidsplasser i Nord-Trøndelag har vært på 1,4 prosent de siste fem årene. Dette er litt lavere enn midtels av fylkene i denne perioden.

I 2009 fikk samtlige fylker en nedgang i antall arbeidsplasser. Finnmark hadde minst nedgang, mens Østfold fikk sterkest nedgang. De seks fylkene med sterkest nedgang er alle på Østlandet.

Nedgangen i Nord-Trøndelag ble på 0,7 prosent. Det var forholdsvis lite i forhold til landsgjennomsnittet på 1,1.

Figur 10: Utvikling i antall arbeidsplasser i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2009, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 11: Vekst i antall arbeidsplasser i 2009, samt gjennomsnittlig vekstrate siste fem år. Tallene til venstre viser rangering blant fylkene siste fem år.

Arbeidsplasser regioner

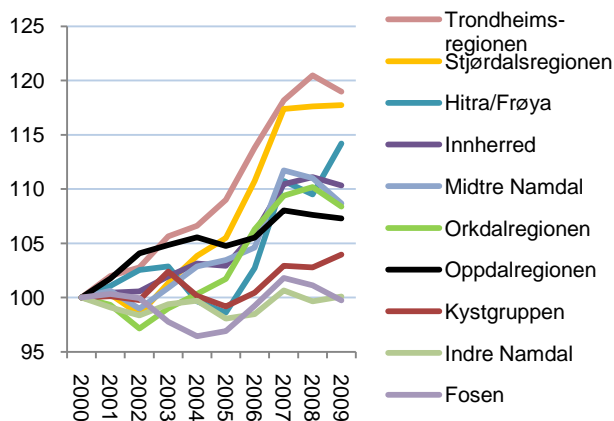
Trondheims- og Stjørdalsregionen har høyest vekst i antall arbeidsplasser av regionene i Trøndelag. I disse regionene har veksten i antall arbeidsplasser vært mellom 15 og 20 prosent fra 2000 til 2009. Veksten på landsbasis har vært 10,4 prosent i den samme perioden.

Hitra/Frøya har også hatt en vekst over landsgjennomsnittet i de siste ti årene.

Innherrred har hatt vekst på 10,3 prosent, som er en promille lavere enn landsgjennomsnittet.

De andre regionene har hatt lavere vekst enn landsgjennomsnittet.

Indre Namdal og Fosen har omtrent samme antall arbeidsplasser i 2009 som i 2000.

Figur 12: Utviklingen i antall arbeidsplasser i regionene i Trøndelag, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Arbeidsplasser kommuner

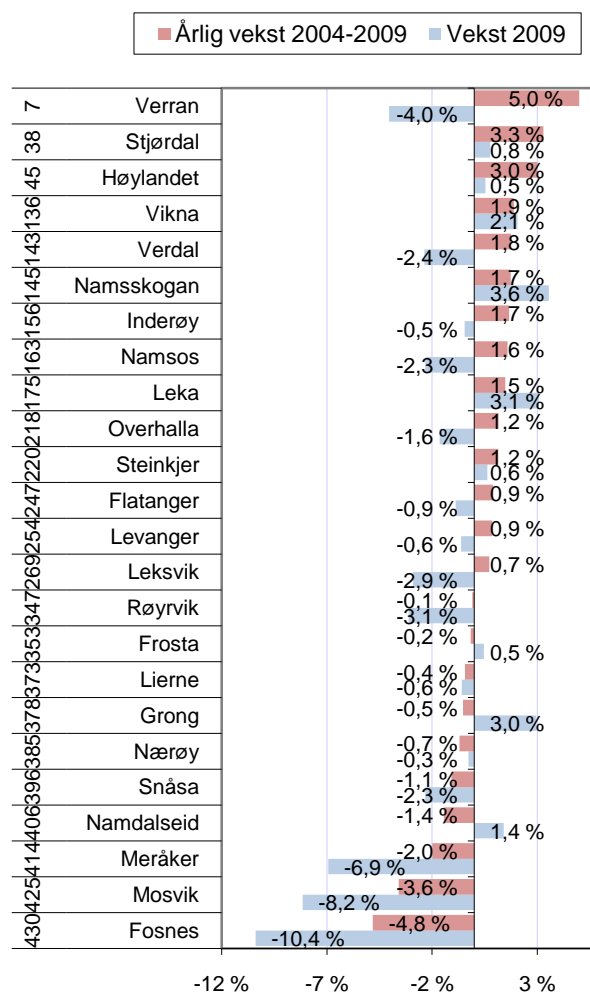
I figur 13 er veksten i antall arbeidsplasser vist for kommunene i Nord-Trøndelag. Veksten er vist både for 2009, og for årlig vekstrate i den siste femårsperioden. For de minste kommunene er det ofte ganske store endringer fra år til år, som ofte utjevnes det påfølgende året. Det er derfor best å se utviklingen over litt lengre tidsperiode enn enkeltår.

Verran er registrert med den sterkeste veksten av alle kommunene i Nord-Trøndelag. Disse tallene er imidlertid tvilsomme.

Stjørdal og Høylandet er nummer to og tre i Nord-Trøndelag, og nummer 38 og 45 av de 430 kommunene i landet.

En del kommuner har hatt nedgang i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2009. Meråker, Mosvik og Fosnes har hatt sterkeste nedgang.

Fosnes er faktisk den kommunen i landet med størst nedgang i antall arbeidsplasser av alle kommunene i landet.

Figur 13: Vekstrate i 2009, samt årlig vekstrate siste fem år for kommunene i Nord-Trøndelag. Tallene til venstre viser rangering blant landets 430 kommuner siste fem år.

Privat og offentlig sektor

Arbeidsplasser i privat og offentlig sektor utvikler seg forskjellig. Ofte er utviklingen motsatt, fordi staten driver motkonjunkturpolitikk. Offentlig og privat sektor konkurrerer også i det samme arbeidsmarkedet.

De økonomiske konjunktorene kan i stor grad avleses av veksten i antall arbeidsplasser i privat sektor. Fra 2003 til 2008 var det en sterk vekst. I 2009 kan vi se effekten av finanskrisen, med en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i privat sektor. Antall offentlige arbeidsplasser økte sterkt i 2009, som følge av at staten økte sine utgifter for å unngå sterk vekst i arbeidsledigheten.

Nord-Trøndelag har hatt en høyere vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet enn landet ellers. I Nord-Trøndelag økte antall private arbeidsplasser med 12,3 prosent mot 10,4 prosent på landsbasis. Nord-Trøndelag hadde imidlertid en mye mindre vekst i offentlige arbeidsplasser. Her ble veksten bare 4,4 prosent, mot 10,5 prosent i Norge.

Endringer i privat og offentlig sektor

I figur 15 har vi vist antall arbeidsplasser i ulike bransjer i offentlig og privat sektor, samt endringene fra 2000 til 2009.

Offentlig helse og omsorg har vært den største bransjen, og har vokst fra 9 008 arbeidsplasser til 10 223 fra 2000 til 2009.

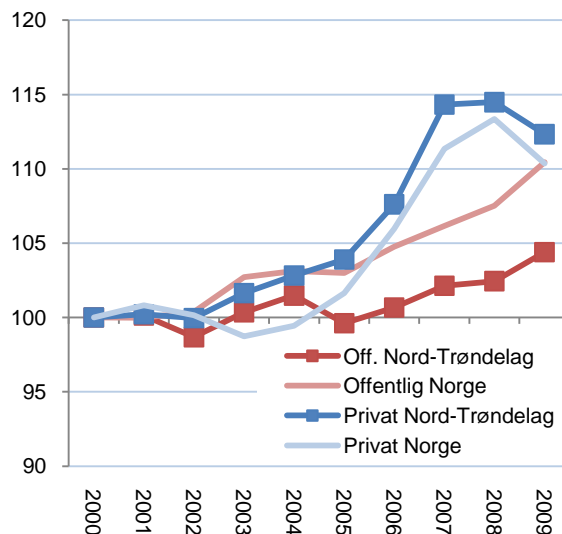
Industrien har hatt en liten nedgang.

Handel har økt med 1163 arbeidsplasser.

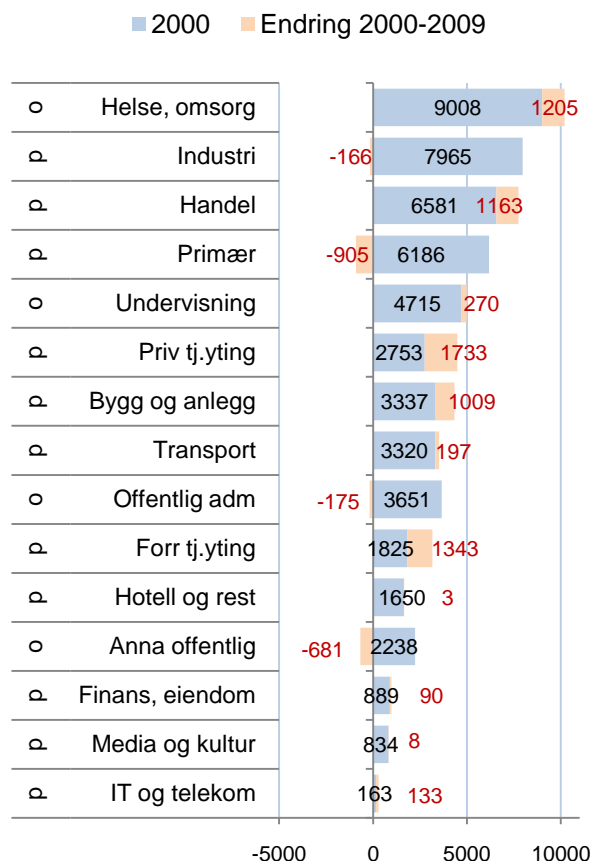
Primærnæringene er store i Nord-Trøndelag, men har 905 arbeidsplasser mindre i 2009 enn i 2000.

Privat og forretningsmessig tjenesteyting har hatt den sterkeste veksten i absolutte tall.

Vekstbransjer som IT og telekom og media og kultur er svært små i Nord-Trøndelag.

Figur 14: Utvikling i antall arbeidsplasser i privat og offentlig sektor i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2000-2009, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 15: Antall arbeidsplasser i 2000 og endringene fra 2000 til 2009 i Nord-Trøndelag. P eller O til venstre angir om det er privat eller offentlig sektor.

Utvikling bransjer

Bransjenes utvikling i Nord-Trøndelag har vært ganske forskjellig, som vist i figur 16.

IT og telekom og forretningsmessig tjenesteyting har høyest prosentvis vekst av bransjene i Nord-Trøndelag. Disse bransjene har hatt en vekst på over 70 prosent fra 2000 til 2009.

Privat tjenesteyting er en tredje høyvekstbransje, med en vekst på over 60 prosent.

Bygg og anlegg har vokst med omtrent 30 prosent.

Primærnæringer gikk tilbake med omtrent ti prosent.

Relativ utvikling i bransjer

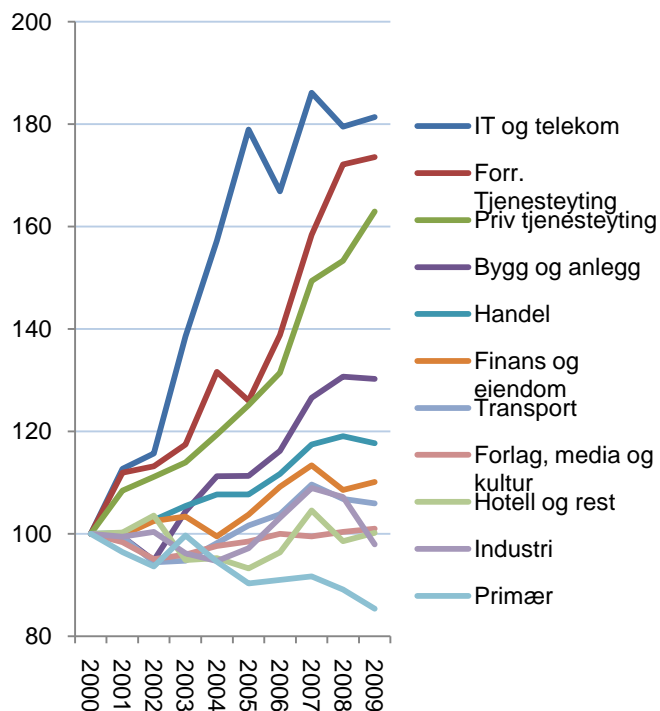
Hvilke bransjer som vokser eller synker er ofte ganske likt over hele landet. Det kan derfor også være interessant å se den relative veksten, som vist i figur 17. Her er bransjenes indeks i Nord-Trøndelag sett i forhold til bransjenes indeks på landsbasis.

Vi ser at IT og telekom har hatt en sterk vekst, også i forhold til veksten på landsbasis.

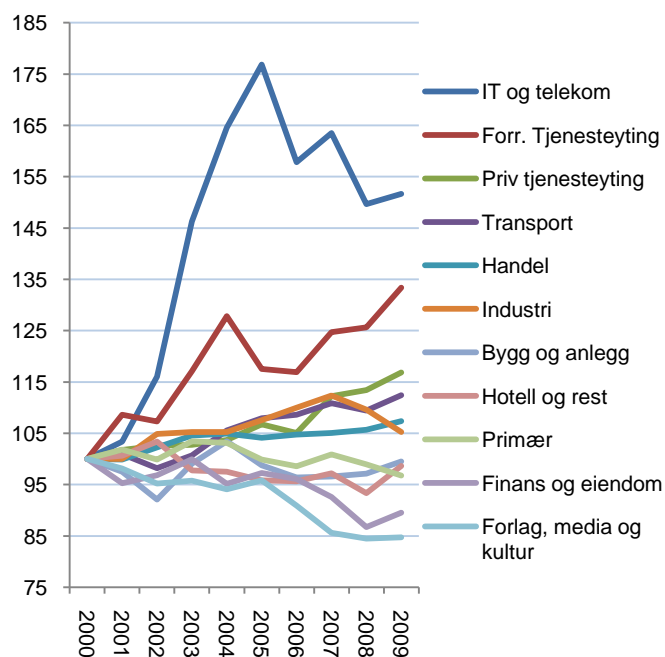
Forretningsmessig tjenesteyting har også langt sterkere vekst i Nord-Trøndelag enn i Norge.

Bransjer som privat tjenesteyting, transport, handel og industri har også hatt en bedre utvikling i Nord-Trøndelag enn i andre fylket.

Primærnæringene, finans og eiendom og forlag og media har hatt en svakere utvikling i Nord-Trøndelag enn i resten av landet.

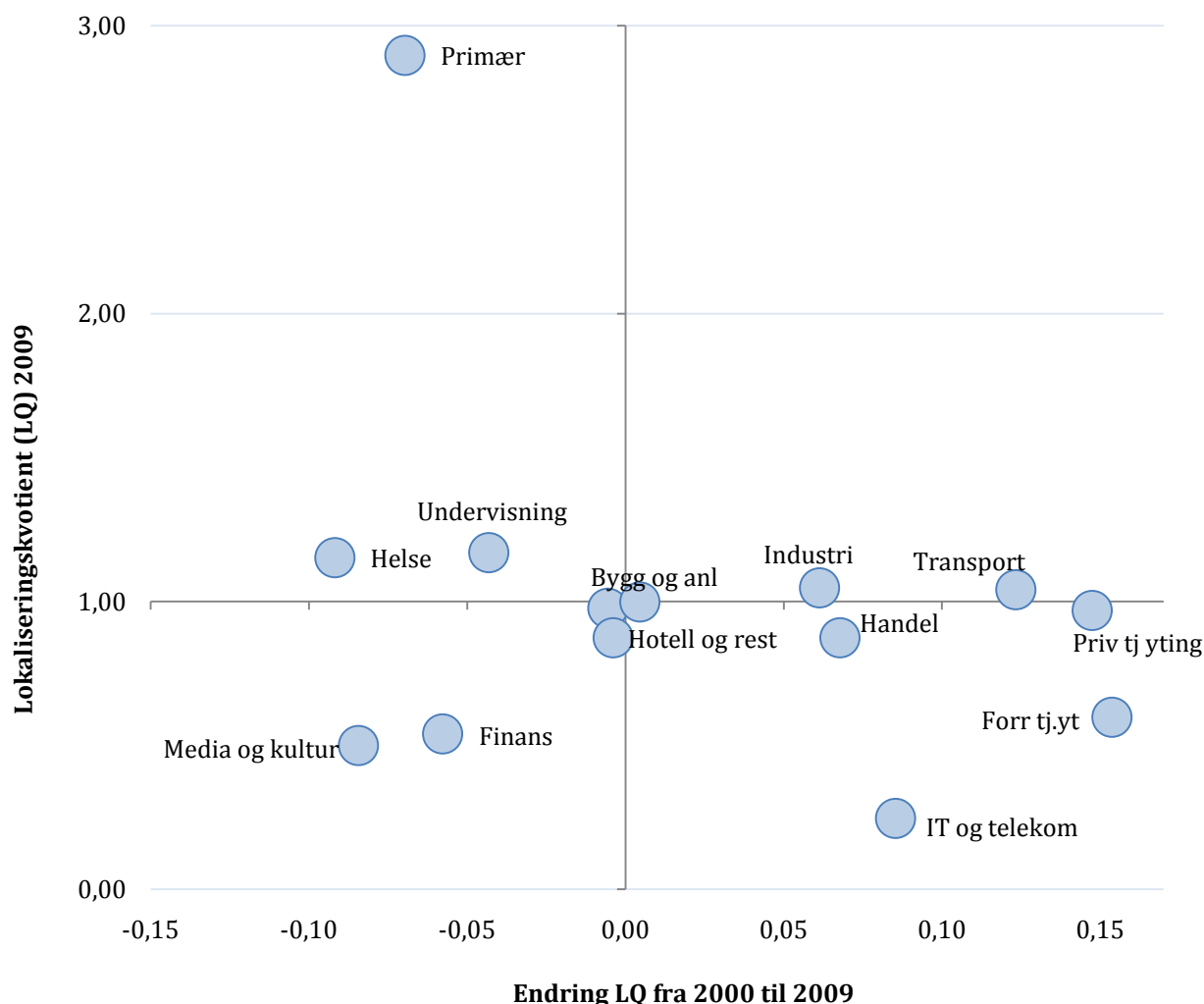

Figur 16: Utviklingen i de ulike bransjene i privat sektor i Nord-Trøndelag, indeksert slik at nivået i 2000=100

Figur 17: Utviklingen i de ulike bransjene i privat sektor i Nord-Trøndelag, indeksert slik at nivået i 2000=100, og senere målt relativt til utviklingen i tilsvarende bransje i Norge.

Lokaliseringkvotienter

Figur 18: Lokaliseringkvotient og endring fra 2000 til 2009 for bransjer i Nord-Trøndelag.

Lokaliseringkvotienten (LQ) forteller om en bransje er mer representert i en region enn for landet ellers. LQ beregnes ved å finne bransjens andel av samlede arbeidsplasser i regionen, og deretter dele på bransjens andel av antall arbeidsplasser i Norge. Dersom LQ er lik 1, har bransjen den samme andelen i regionen som landsgjennomsnittet. Er andelen over 1 har regionen forholdsvis mye av den aktuelle bransjen.

I Nord-Trøndelag er det en spesielt høy andel primærnæringer. Ingen andre fylker har så stor andel av sysselsettingen knyttet til primærnæringene som Nord-Trøndelag. Primærnæringene har en LQ på 2,9 i Nord-Trøndelag i 2009.

Nord-Trøndelag har også forholdsvis mye av offentlig helse og omsorg og undervisning. Disse bransjene har synkende LQ.

Nord-Trøndelag har litt over middels andel innenfor industri og transport, som er bransjer hvor LQ øker.

Privat og forretningsmessig tjenesteyting er de bransjene hvor LQ har økt mest i Nord-Trøndelag de siste ti årene.

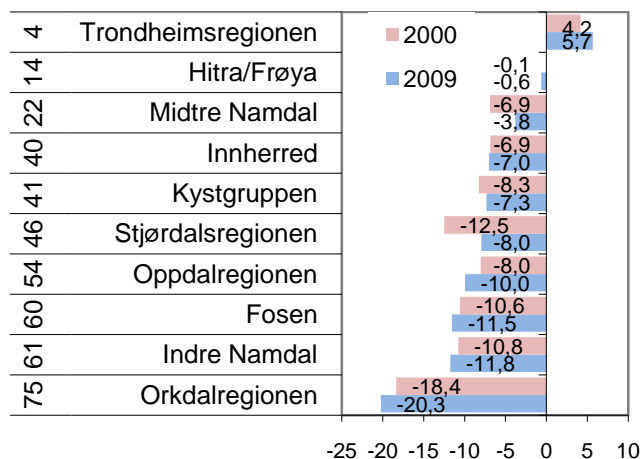
IT og Telekom har også økende LQ, men fra et svært lavt nivå.

Vekstbransjene media og kultur og finans er små i Nord-Trøndelag og har også synkende LQ.

Pendling i regionene

Trondheimsregionen har et overskudd på arbeidsplasser. Dette overskuddet er viktig for regionene som grenser til Trondheimsregionen, ettersom det skaper muligheter for bosetting som kan pendle til Trondheim.

Regionene i Nord-Trøndelag har alle netto utpendling, men ikke spesielt høy. Indre Namdal har høyest netto utpendling med 11,8 prosent av sysselsettingen.

Figur 19: Nettopendling i prosent av sysselsatte i regionene i Trøndelag i 2000 og 2009. Rangering blant landets 83 regioner mht nettopendling er vist til venstre.

Nettopendling i kommunene

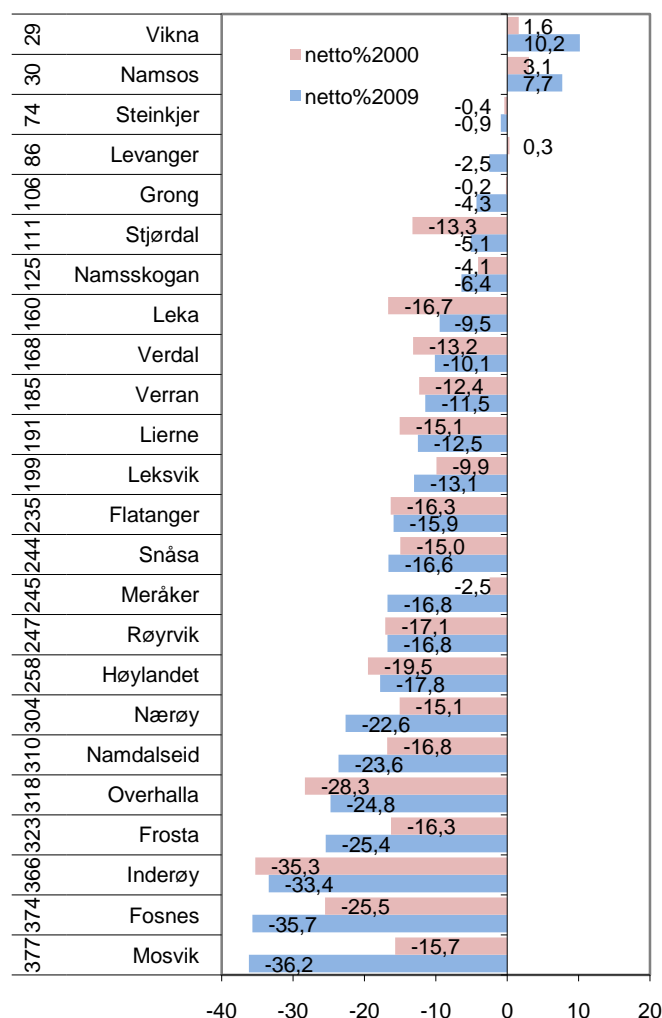
Det er to kommuner i Nord-Trøndelag som har netto innpendling, Vikna og Namsos. Begge har hatt en økning i arbeidsplassoverskuddet de siste ti årene.

Steinkjer og Levanger har praktisk talt balanse mellom sysselsatte og arbeidsplasser.

Mosvik, Fosnes og Inderøy er kommuner med størst netto utpendling i Nord-Trøndelag.

Noen kommuner har økt underskuddet på arbeidsplasser vesentlig de siste ti årene, som Mosvik, Fosnes, Frosta og Meråker. Dette er kommuner som har hatt nedgang i antall arbeidsplasser.

Det er ikke et problem for en kommune å ha stor netto utpendling. I stedet for å kalle dette underskudd på arbeidsplasser, er det mer relevant å kalle det et overskudd på mennesker. Stor utpendling er ofte et resultat av at et sted er attraktivt å bo i.

Figur 20: Nettopendling i prosent av sysselsatte i kommunene i Nord-Trøndelag i 2000 og 2009. Rangering blant landets 430 kommuner mht nettopendling er vist helt til venstre.

Arbeidsmarkedsintegrasjon

Arbeidsmarkedet i en region eller kommune kan være mer eller mindre integrert med nabo-områder. Dette kan vi måle ved å se på hvor stor andel av de sysselsatte som pendler ut, og hvor stor andel av arbeidsplassene i området som innpendlere har. Arbeidsmarkedsintegrasjon er målt ved å legge sammen disse to størrelsene.

Stjørdalsregionen har høyest arbeidsmarkedsintegrasjon av regionene i Trøndelag. Det er naturligvis nærheten til Trondheim som er grunnen til det.

Indre Namdal har også høyere arbeidsmarkedsintegrasjon enn middels.

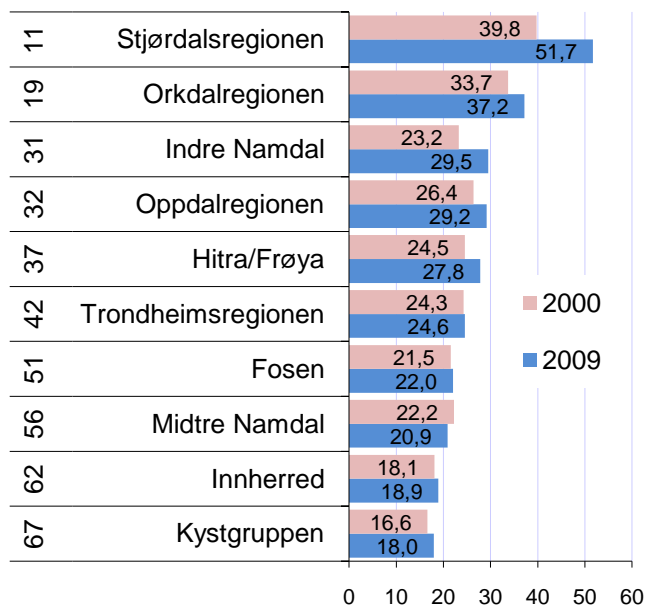
De andre regionene i Nord-Trøndelag har forholdsvis liten arbeidsmarkedsintegrasjon.

Arbeidsmarkedsintegrasjonen har ganske stor strategisk betydning. Steder med lav arbeidsmarkedsintegrasjon er mer avhengig av arbeidsplassutvikling enn steder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Steder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon er mer avhengige av å være attraktive som bosted.

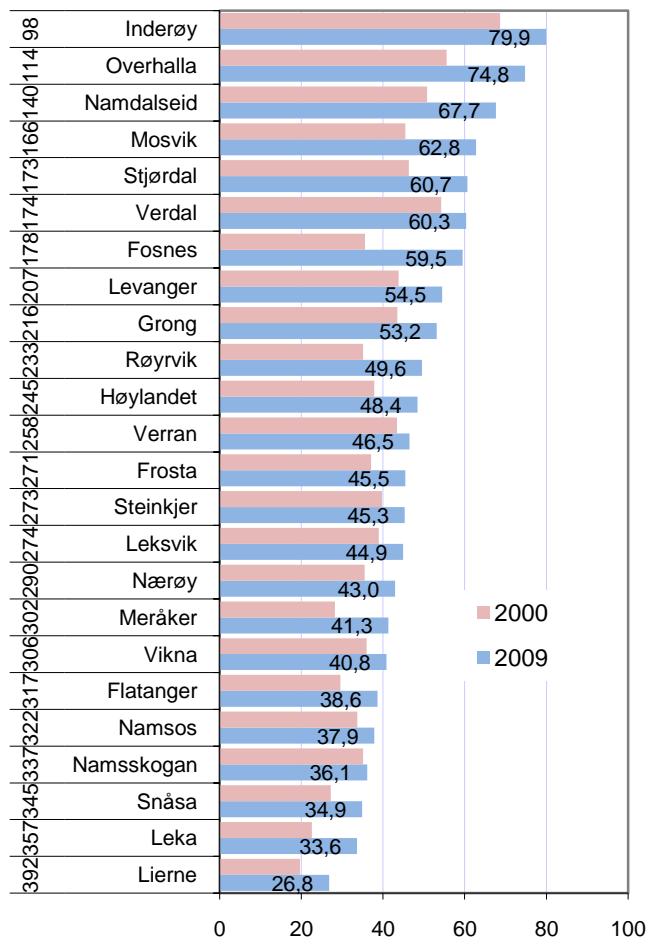
Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene

Inderøy har høyest arbeidsmarkedsintegrasjon av kommunene i Nord-Trøndelag. Likevel er arbeidsmarkedsintegrasjonen ikke veldig høy. 97 kommuner i Norge har høyere arbeidsmarkedsintegrasjon.

De fleste kommunene i Nord-Trøndelag har forholdsvis lav arbeidsmarkedsintegrasjon. Et interessant spørsmål er om dette skyldes lange avstander, eller om pendlingsvilligheten er lavere enn f.eks på Østlandet.

Figur 21: Arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene i Trøndelag i 2000 og 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner i 2009.

Figur 22: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i Nord-Trøndelag i 2000 og 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner i 2009.

2. NæringsNM

I dette kapitlet skal vi se på utviklingen i næringslivet. I en regional utviklingskontekst er næringsutviklingen viktig for å få vekst i arbeidsplasser i privat næringsliv, for dermed å kunne trygge og stimulere bosettingen. For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelseⁱⁱ.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året 2. Bransjustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen 3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none"> 4. Andel foretak med positivt resultat før skatt 5. Bransjustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen 6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI) 8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen 9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none"> 10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andelen foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andelen lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje in-

dikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også her har vi en andre indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

Nyetableringer

For å sammenlikne etableringsaktiviteten mellom ulike områder, bruker vi tre ulike indikatorer. *Etableringsfrekvensen* er antall nyregistrerte foretak i ett år i prosent av eksisterende foretak i begynnelsen av samme år. *Bransjejustert etableringsfrekvens* er et mål for hvor mange nyetableringer det er når vi justerer for effekten av bransjestrukturen. Den siste indikatoren for etableringer er *vekst i antall foretak*, som er etableringsfrekvensen fratrukket andelen som legges ned.

Etableringsfrekvens i Nord-Trøndelag

I figur 23 ser vi hvordan etableringsfrekvensen i Nord-Trøndelag og Norge har beveget seg siden 2001.

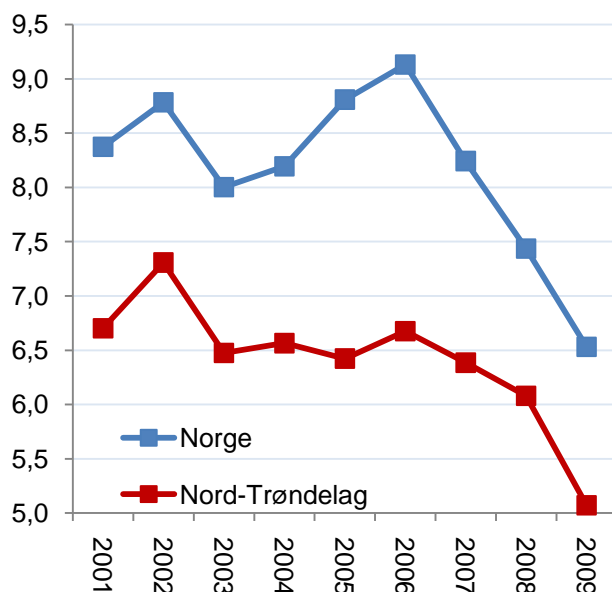
Etableringsfrekvensen i Norge har vært synkende siden toppåret 2006. Etableringsfrekvensen i Nord-Trøndelag synes å ha blitt mindre påvirket av konjunktorene, men gikk også ganske kraftig ned i 2009.

Etableringsfrekvensen i Nord-Trøndelag har alltid ligget lavere enn landstallene. Dette er kanskje ikke så dramatisk, ettersom noe av forklaringen er at de fire største byene trekker landsgjennomsnittet mye opp.

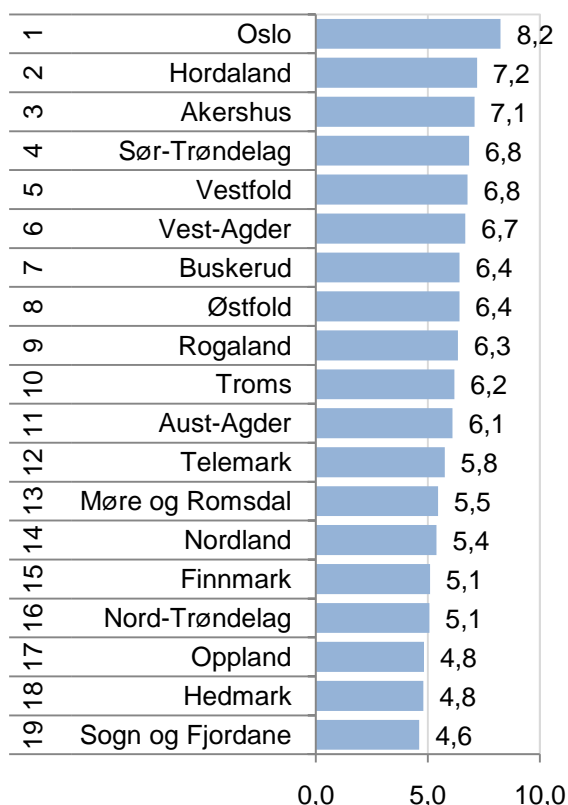
Etableringsfrekvens i fylkene

I figur 24 er etableringsfrekvensen for alle fylkene i 2009 vist. Det er en ganske stor stabilitet i rekkefølgen mellom fylkene når det gjelder etableringsfrekvens. Oslo er alltid på topp. I 2009 er Hordaland, Akershus og Sør-Trøndelag på de neste plassene.

Nord-Trøndelag er nummer 16 av fylkene i 2009, noe som er normalt for fylket. Rangeringen til Nord-Trøndelag med hensyn til etableringsfrekvens har variert mellom plass nummer 15 og 18 i de ti siste årene.

Figur 23: Etableringsfrekvens i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2001-2009.

Figur 24: Etableringsfrekvens i fylkene i 2009.

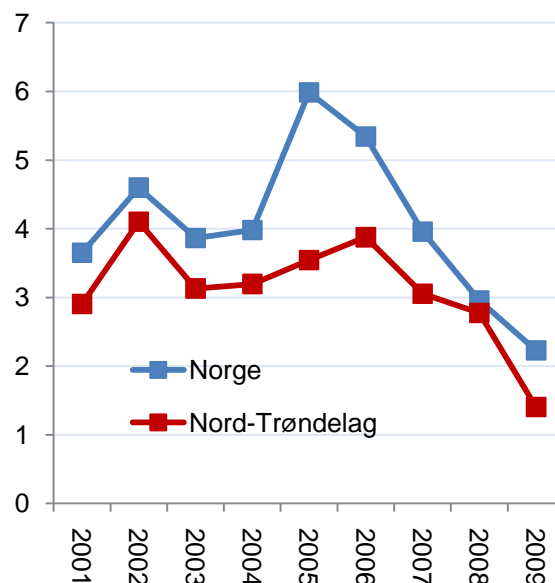
Vekst i antall foretak

I figur 25 ser vi utviklingen i vekst i antall foretak. Det er det samme som etableringsfrekvensen fratrukket nedleggingsraten.

Veksten i antall foretak var svært høyt i Norge i 2005, men har deretter falt hvert år til et foreløpig bunnivå i 2009.

Veksten i antall foretak i Nord-Trøndelag har også gått ned etter 2006, men hadde ikke den samme toppen i 2005.

Nord-Trøndelag ligger under landsgjennomsnittet i hele perioden. Det er nærliggende å anta at dette blant annet skyldes at befolkningsveksten er lavere enn i landet for øvrig. Med lavere folketallsvekst vokser økonomien langsommere.

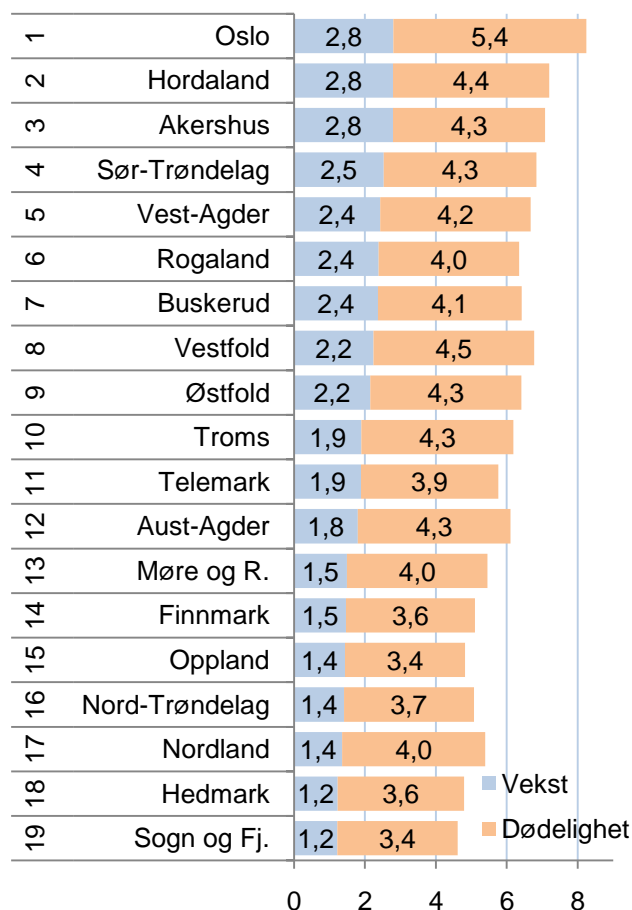

Figur 25: Årlig vekst i antall foretak i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 2001-2009.

Vekst i antall foretak

I figur 26 ser vi netto tilvekst av antall foretak i fylkene, samt nedleggelsesratene. Summen av disse vil være det samme som etableringsfrekvensen. Det er Oslo som har høyest vekst i antall foretak. På de neste plassene kommer Hordaland, Akershus og Sør-Trøndelag, som har nesten samme vekst i 2009.

Nå er Nord-Trøndelag rangert som nummer 16, det vil si samme rangering som for etableringsfrekvensen. Dødeligheten til foretakene i Nord-Trøndelag er normal.

Figur 26: Prosentvis vekst i antall foretak i fylkene i 2009, samt prosentvis andel nedleggelses.

Betydningen av bransjestrukturen

Det er store variasjoner i etableringsfrekvens mellom ulike bransjer.

Områder som har en stor andel av næringslivet i bransjer med høy etableringsfrekvens, vil automatisk få en høyere etableringsfrekvens enn områder med mange foretak i bransjer med lav etableringsfrekvens.

Vi ønsker derfor å bruke bransjustert etableringsfrekvens som en av indikatorene for etableringsaktiviteten. Vi beregner den bransjusterte etableringsfrekvensen som avstanden mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens, gitt bransjestrukturen.

Resultatet av en slik analyse er vist i figur 27ⁱⁱⁱ. Vi ser at nesten 83 prosent av forskjellene i fylkenes etableringsfrekvens kan forklares ut fra bransjestrukturen alene. Mye av de resterende 17 prosentene forklares av forskjeller i befolkningsveksten.

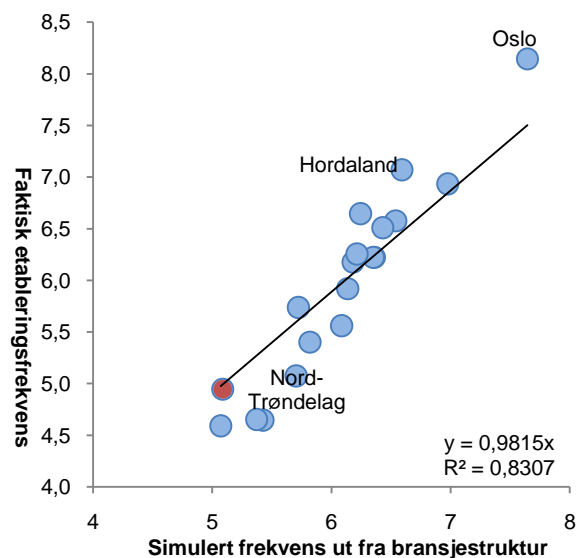
Når vi skal beregne indikatoren ”bransjustert etableringsfrekvens” vil denne være det samme som den vertikale differansen mellom fylkets posisjon i figuren og linjen.

Bransjustert etableringsfrekvens

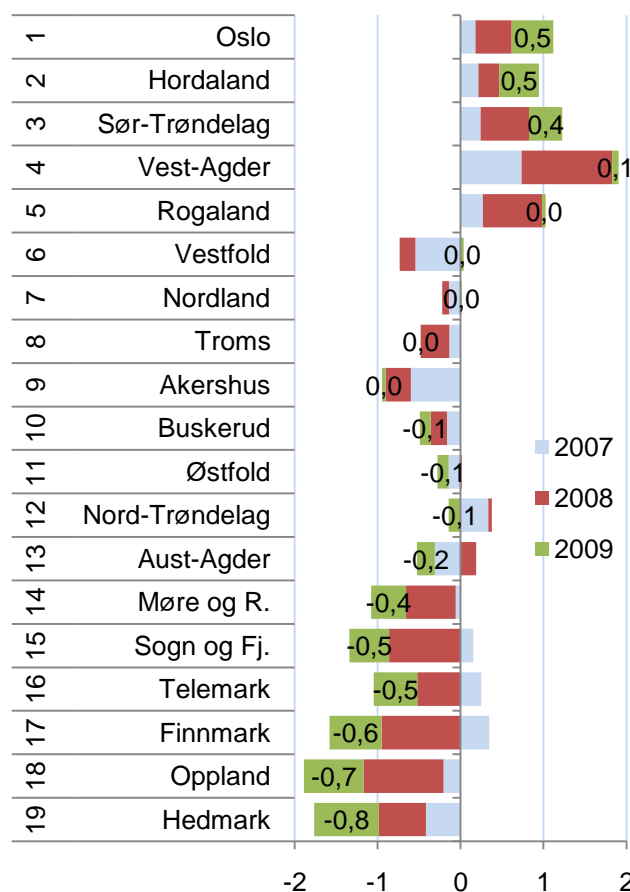
I figur 28 ser vi hvordan fylkene kommer ut når det gjelder den bransjusterte etableringsfrekvensen i 2009. Vi har tatt med resultatene for 2007 og 2008 også, for å vise at det er et visst mønster som går igjen.

Nord-Trøndelag kom ut som nummer 12 i 2009. Nord-Trøndelag gjør det generelt langt bedre for bransjustert enn for ujustert etableringsfrekvens. Det betyr at den lave etableringsfrekvensen skyldes bransjestrukturen, noe som også framgår tydelig av figur 27.

Det er nokså tydelig at fylker med høy befolkningsvekst kommer bedre ut. Akershus kommer kanskje overraskende svakt ut, når vi vet at befolkningsveksten har vært sterk der. Kanskje er det mange av de etablerende innbyggerne som registrerer sine foretak med adresse i Oslo?

Figur 27: Sammenhengen mellom faktisk etableringsfrekvens i 2009 og forventet etableringsfrekvens gitt bransjestrukturen i fylkene.

Figur 28: Bransjustert etableringsfrekvens for fylkene i 2007, 2008 og 2009. Tallene til venstre er rangering blant fylkene for 2009.

Etableringer i regionene

For å oppsummere resultatene har vi laget en etableringsindeks, der vi har brukt de tre delindikatorene til en samlet etableringsindeks. Vi har summert rangeringsnumrene for å komme fram til de regionene som er best samlet sett når det gjelder etableringsfrekvens, vekst i antall foretak og bransjejustert etableringsfrekvens.

Trondheimsregionen er beste etableringsregion i Trøndelag, fulgt av Hitra/Frøya. De var henholdsvis nummer seks og ni av de 83 regionene i landet på etableringsindeksen for 2009.

Stjørdalsregionen er best i Nord-Trøndelag, og nummer 19 av de 83 regionene i landet.

Innherred er nummer 33, og gjorde det også over middels.

Indre Namdal på 53. plass var litt under middels, mens Midre Namdal var godt under middels som nummer 67.

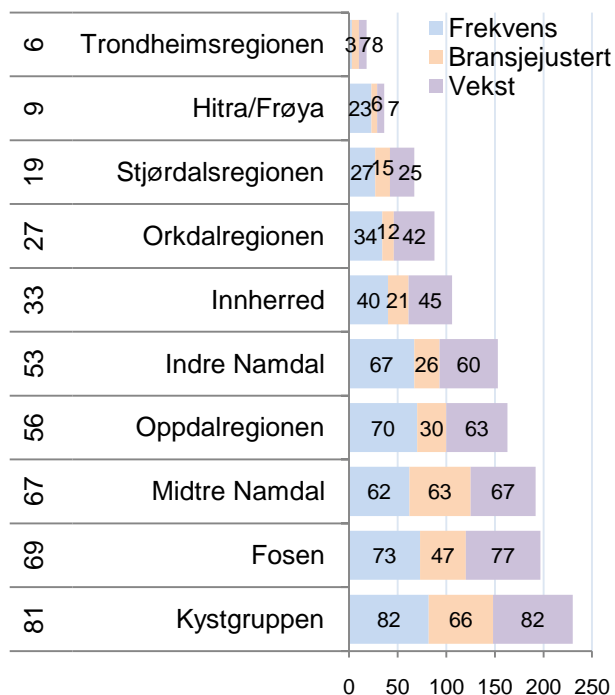
Kystgruppen gjorde det ganske dårlig, og var tredje dårligste region i 2009.

Regionenes utvikling på etableringsindeksen

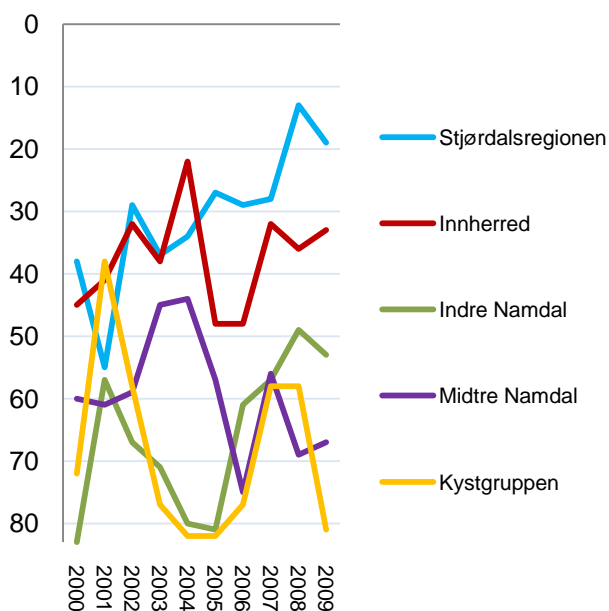
I figur 30 ser vi regionenes utvikling på etableringsindeksen^{iv}.

Vi kan se at Stjørdalsregionen har vært best på etableringer av regionene i Nord-Trøndelag de siste årene. Innherred har vært nest best.

Indre Namdal, Midre Namdal og Kystgruppen har stort sett gjort det ganske dårlig, og vært rangert i nedre halvdel blant regionene.

Figur 29: Etableringsindeksen for regionene i Trøndelag. Rangeringer blant de 83 regionene i landet med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorer er vist i figuren og rangering for den samlede etableringsindeksen i 2009 er vist til venstre.

Figur 30: Regionene i Nord-Trøndelags utvikling på etableringsindeksen i perioden 2000-2009.

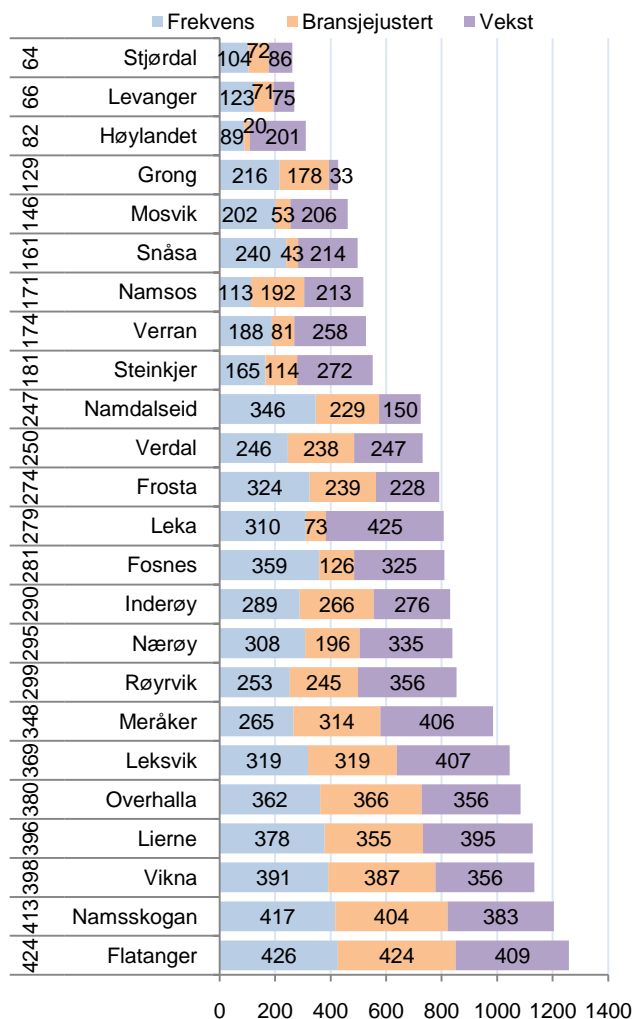
Etableringsindeksen for kommunene

Stjørdal var best av kommunene i Nord-Trøndelag på etableringsindeksen i 2009. Stjørdal ble imidlertid ikke bedre enn nummer 62 av 430 kommuner.

Tre kommuner fra Nord-Trøndelag var blant de 100 beste i landet. Levanger ble nummer 66 og Høylandet nummer 82.

Flertallet av kommunene kom under middels på etableringsindeksen.

Vikna, Namsskogan og Flatanger hadde lavest etableringsaktivitet.

Figur 31: Etableringsindeksen for kommunene i Nord-Trøndelag. Ranging blant de 430 kommunene i landet med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorer er vist i figuren og ranging for den samlede etableringsindeksen i 2009 er vist til venstre.

Lønnsomhet

Vi måler lønnsomheten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er *andel foretak med positivt resultat før skatt*. Andel lønnsomme foretak varierer mellom bransjer. Den andre indikatoren er derfor *andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for bransjestrukturen i regionene*. Den tredje indikatoren er *andel foretak med positiv egenkapital*. Den endelige lønnsomhetsindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre lønnsomhetsindikatorer.

Andel lønnsomme foretak

Andel lønnsomme foretak i Norge falt sterkt fra 2007 til 2008. Nivået i 2008 ble likt med det forrige bunnåret 2001.

I 2009 økte andelen lønnsomme bedrifter med over fire prosent. Vi skal se senere at andel bedrifter med vekst sank, men likevel greide de fleste bedriftene å tilpasse seg lavkonjunkturen og bedre lønnsomheten.

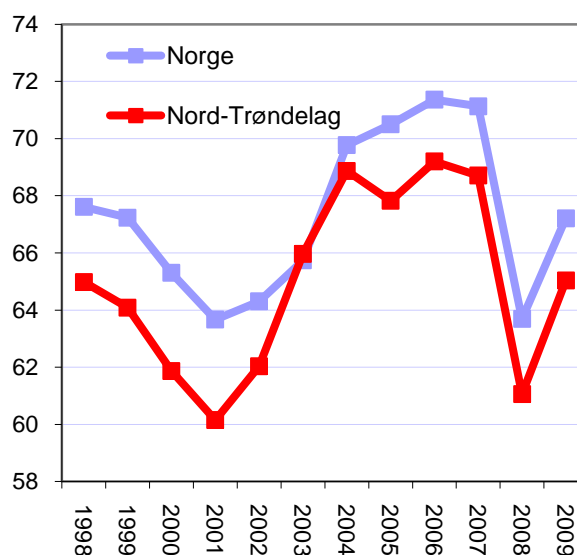
Andel lønnsomme foretak i Nord-Trøndelag har ligget under landsgjennomsnittet alle årene unntatt 2003. I 2009 hadde 65,0 prosent av foretakene i Nord-Trøndelag overskudd, mot 67,2 prosent i Norge.

Lønnsomhet i fylkene

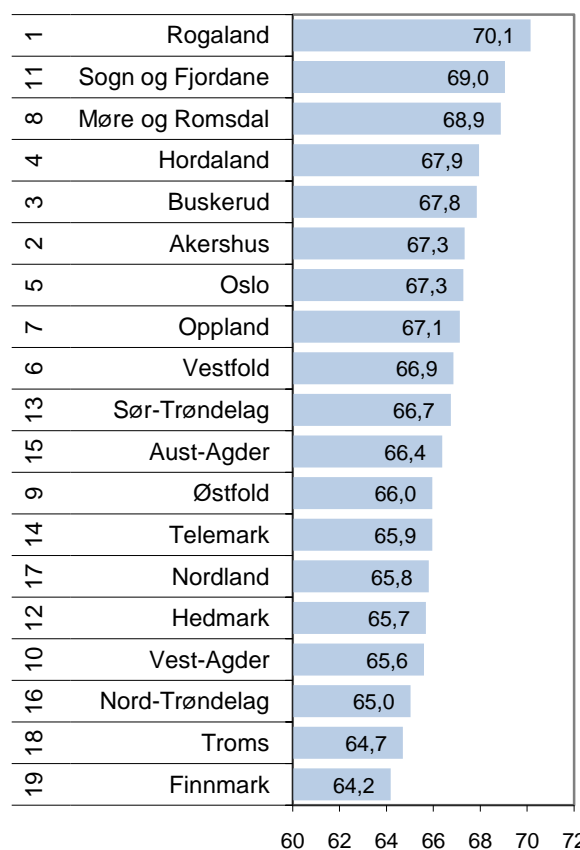
Rogaland hadde den høyeste andelen lønnsomme foretak av alle fylkene i 2009, for sjuende år på rad. Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal har hatt kraftige klyv opp på lønnsomhetsrangeringen, og fikk sine beste plasseringer noensinne i 2009.

Nord-Trøndelag ble rangert på 17. plass i 2009.

Ser vi på gjennomsnittlig lønnsomhet de siste fem årene, er Nord-Trøndelag rangert som nummer 16 av 19 fylker.

Figur 32: Andel foretak med positivt resultat før skatt i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 1998-2009.

Figur 33: Andel foretak med positivt resultat før skatt i fylkene i 2009. Rangering blant fylkene for siste fem år er vist helt til venstre.

Lønnsomhetsindeksen for regioner

Lønnsomhetsindeksen er sammensatt av tre indikatorer: Andel foretak med positivt resultat før skatt, bransjejustert andel lønnsomme foretak, og andel foretak med positiv egenkapital.

Trondheimsregionen har best lønnsomhet i næringslivet av regionene i Trøndelag.

Trondheimsregionen har imidlertid ikke spesielt god lønnsomhet på landsbasis, og er rangert som nummer 23 av 83 regioner på lønnsomhetsindeksen for 2009. For de siste fem årene er Trondheimsregionen nummer 27.

Indre Namdal er nummer 24 i 2009, som er langt bedre enn rangeringen siste fem år, som er 62.

Innherred og Midtre Namdal gjør det også bedre i 2009 enn tidligere, med henholdsvis 26. og 31. plass.

Kystgruppen er en av regionene med lavest lønnsomhet siste fem år, men er nummer 60 i 2009.

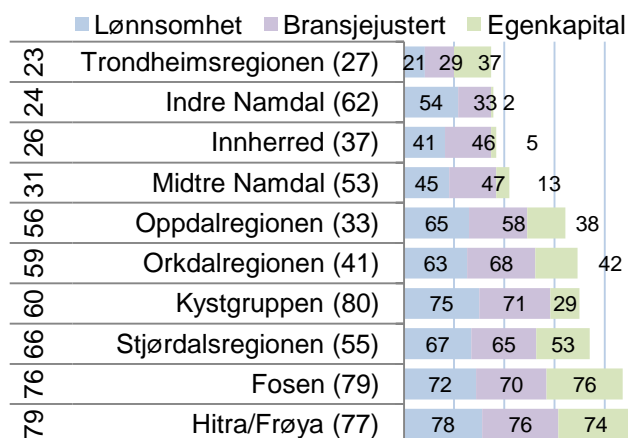
Stjørdalsregionen er litt overraskende den regionen i Nord-Trøndelag med lavest lønnsomhet, og er nummer 66 på lønnsomhetsindeksen i 2009.

Lønnsomhetsindeksen for kommuner

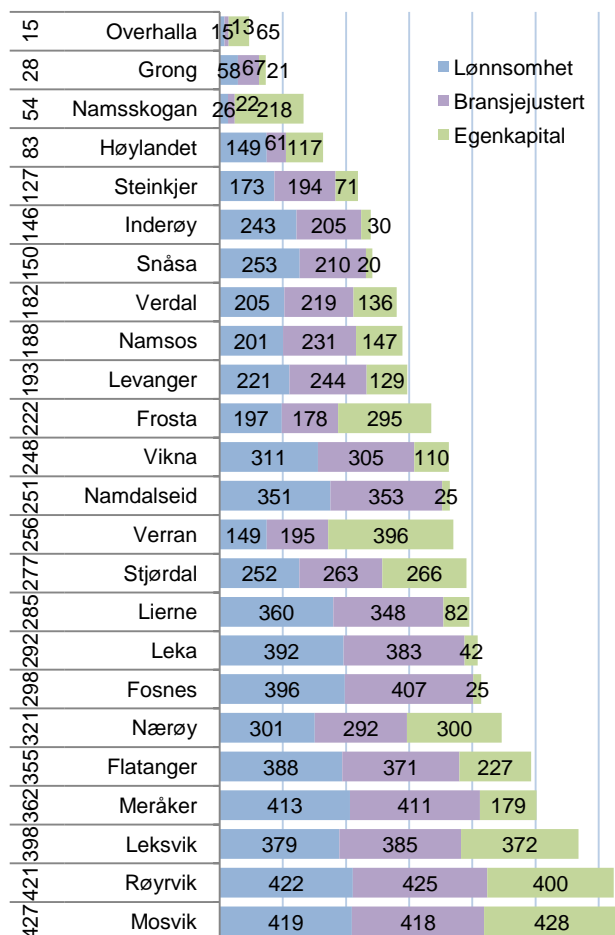
Overhalla, Grong, Namsskogan og Høylandet hadde best resultat på lønnsomhetsindeksen av kommunene i Nord-Trøndelag i 2009. De var alle inne blant de 100 beste kommunene.

Steinkjer var best av byene på en 127. plass. Verdal, Namsos og Levanger ble også rangert over middels, mens Stjørdal kom ut under middels.

Røyrvik og Mosvik ble blant de ti dårligste kommunene i landet på lønnsomhetsindeksen for 2009.

Figur 34: Lønnsomhetsindeksen for regionene i Trøndelag. Tallene i figuren er rangeringsnummer blant de 83 regionene i landet for de tre lønnsomhetsindikatorerne, helt til venstre rangeringsnummer for lønnsomhetsindeksen 2009 og i parentes rangering for lønnsomhetsindeksen for 2005-2009.

Figur 35: Lønnsomhetsindeksen for kommunene i Nord-Trøndelag. Tallene i figuren er rangeringsnummer blant de 430 kommunene i landet for de tre lønnsomhetsindikatorerne, og helt til venstre rangeringsnummer for lønnsomhetsindeksen 2009.

Vekst

Vi måler veksten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er *andel foretak med realvekst*. Den andre indikatoren er *andel vekstforetak, justert for bransjestrukturen i regionene*. Den tredje indikatoren er *andel foretak med vekst i verdiskapingen*. Den endelige vekstindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre vekstindikatorerne.

Andel vekstforetak

Andel vekstforetak i Norge var historisk høyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andelen vekstforetak sank bratt i 2008, og sank videre i 2009, da det var 47,5 prosent vekstforetak. Andelen vekstforetak i 2009 er det laveste som er målt.

Det er forbausende liten variasjon mellom de ulike regionene i landet når det gjelder andel foretak med omsetningsvekst. De fleste regionene beveger seg svært likt.

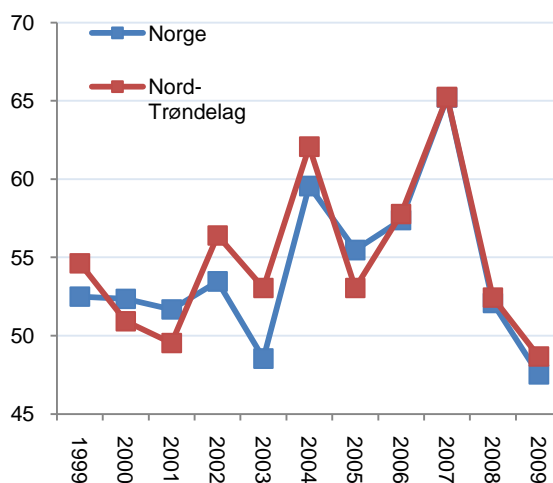
Nord-Trøndelag har vekslet mellom å ha høyere og lavere andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet. De siste to årene har andelen vekstforetak vært over gjennomsnittet.

Andel vekstforetak i fylkene

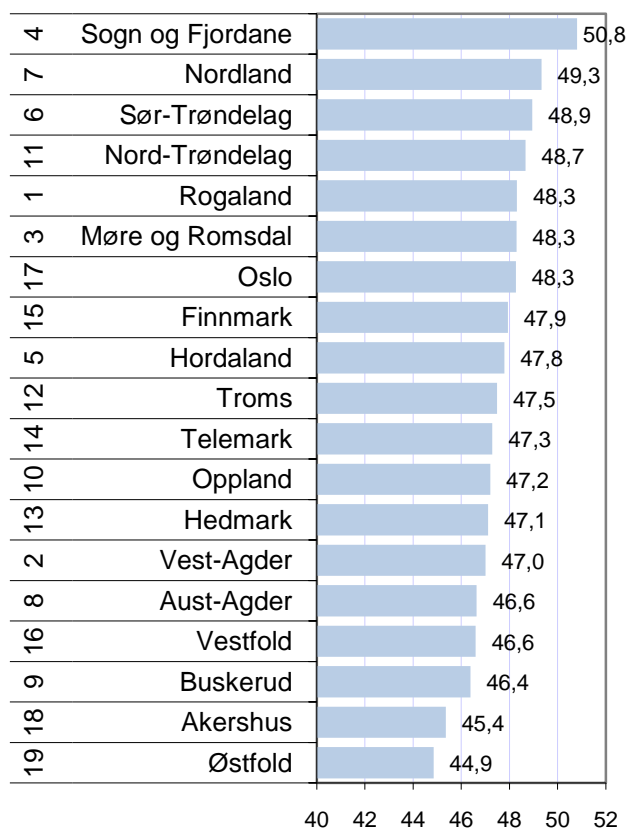
Sogn og Fjordane og Nordland kom noe overraskende på topp for andel vekstforetak i 2009. Sogn og Fjordane var eneste fylke hvor det var over 50 prosent vekstforetak i 2009.

Rogaland har høyest andel vekstforetak de siste fem årene, fulgt av Vest-Agder og Møre og Romsdal.

Nord-Trøndelag er nummer fire av fylkene i 2009. For de fem siste årene samlet er Nord-Trøndelag nummer 11.

Figur 36: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Nord-Trøndelag og Norge i perioden 1999-2009.

Figur 37: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i fylkene i 2009. Rangering blant fylkene for siste fem år er vist helt til venstre.

Vekst i regionene

Vekstindeksen har tre indikatorer for vekst: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen, bransjejustert andel vekstforetak og andel foretak med vekst i verdiskaping.

Av regionene i Trøndelag gjorde Midtre Namdal, Kystgruppen og Indre Namdal det svært bra på vekstindeksen i 2009. Det er ikke regioner vi pleier å se høyt oppe når det gjelder næringsutvikling. Mange kommuner og regioner som har gjort det svakt tidligere kom godt ut på vekstindeksen i 2009.

Alle regionene i Nord-Trøndelag gjorde det bedre enn middels på vekstindeksen i 2009.

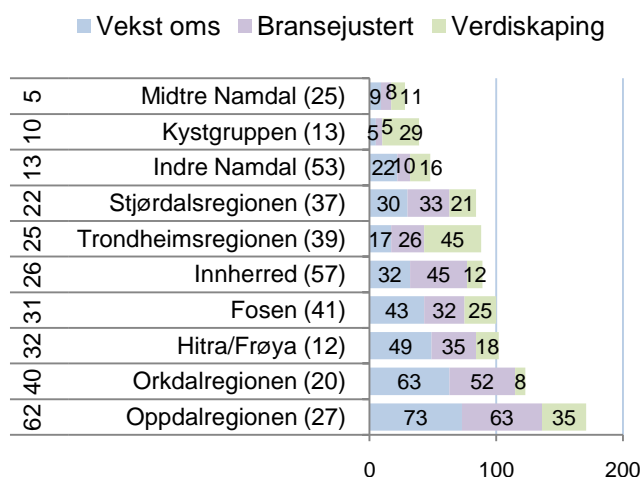
Vekst i kommunene

Høylandet, Vikna og Namdalseid gjorde det best på vekstindeksen av kommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Høylandet kom på en tredjeplass av alle kommunene i landet.

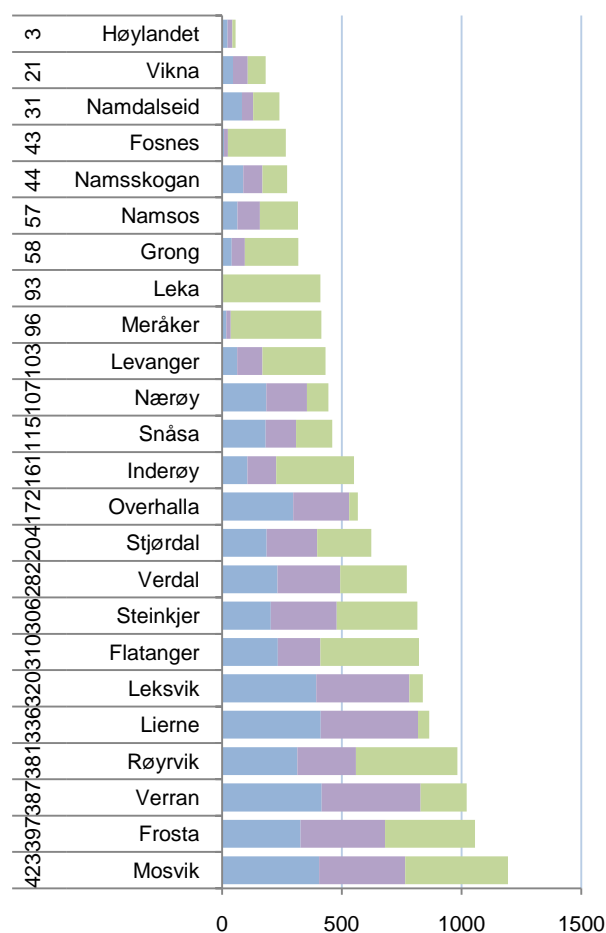
Namsos gjorde det best av byene. Levanger gjorde det også ganske bra.

Stjørdal gjorde det litt over middels, mens Verdal og Steinkjer gjorde det litt svakere enn middels.

Mosvik, Frosta og Verran gjorde det dårligst.

Figur 38: Vekstindeksen for regionene i Trøndelag. Tallene i figuren er rangeringsnummer blant landets 83 regioner for de tre vekstindikatorerne, helt til venstre rangering for vekstindeksen for 2009 og i parentes rangering for vekstindeksen for 2005-2009.

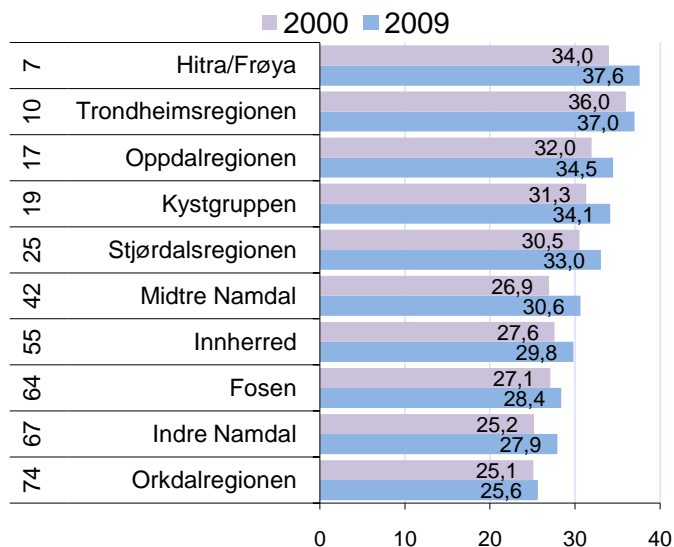
Figur 39: Vekstindeksen for kommunene i Nord-Trøndelag. Figuren viser de tre vekstindikatorerne, og helt til venstre er rangeringen for vekstindeksen 2009.

Næringslivets størrelse

I NæringsNM er næringslivets relative størrelse den siste indikatoren vi måler. Dette måles med antall arbeidsplasser i privat næringsliv som prosent av antall innbyggere. Dette kalles også ”næringsstetthet”.

Hitra/Frøya har høyest næringsstetthet av regionene i Trøndelag, fulgt av Trondheimsregionen og Oppdalregionen.

Regionene i Nord-Trøndelag har ikke spesielt høy eller lav næringsstetthet. Kystgruppen har høyest næringsstetthet, mens Innherred har lavest.

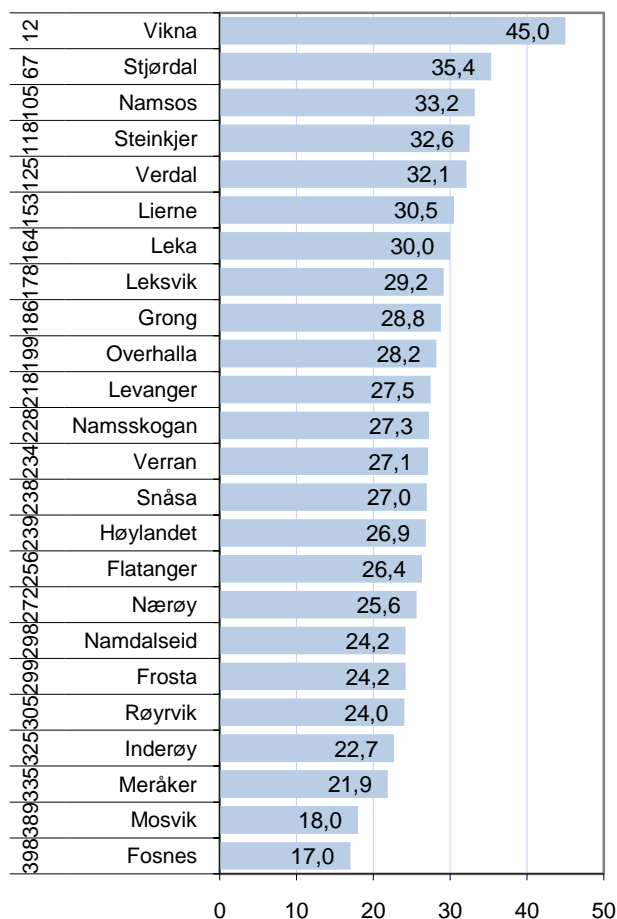
Figur 40: Antall arbeidsplasser i næringslivet i prosent av antall innbyggere i regionene i Trøndelag i 2000 og 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner i 2009.

Næringsstetthet i kommunene

Vikna skiller seg ut i Nord-Trøndelag gjennom å ha spesielt høy næringsstetthet. I Vikna tilsvarer antall arbeidsplasser i næringslivet 45 prosent av folketallet. Dette plasserer Vikna som nummer 12 av 430 kommuner i landet.

Stjørdal har også høy næringsstetthet. Namsos, Steinkjer og Verdal har også mye næringsliv, mens Levanger har under middels næringsstetthet.

Mosvik og Fosnes skiller seg ut gjennom å ha lite næringsliv i forhold til befolkningen.

Figur 41: Antall arbeidsplasser i næringslivet i prosent av antall innbyggere i kommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner.

NæringsNM

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på de indeksene som er presentert i dette kapitlet. Telemarksforsking har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste sju årene. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet gjør det samlet sett i en region.

For å rangere fylkene bruker vi en enklere indeks basert på etableringsfrekvens, andel lønnsomme foretak og andel vekstforetak. Disse indikatorene er transformert til et tall mellom 0 og 10, der 0 er dårligste fylke og 10 er beste fylke.

Oslo kom best ut av fylkene i 2009, etter at Rogaland har vært beste fylke de fire foregående årene.

Nord-Trøndelag kom ut som nummer 16 i 2009. Nord-Trøndelag gjør det bra når det gjelder vekst, men dårlig for lønnsomhet og nyetableringer.

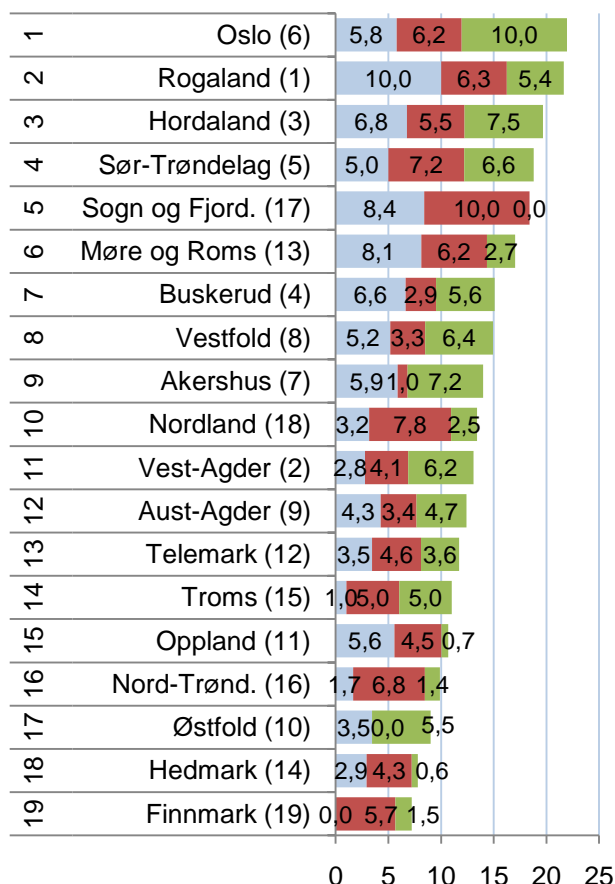
Nord-Trøndelags utvikling

Nord-Trøndelag hadde sin beste plassering i 2003, da fylket ble nummer ti. I 2005 var Nord-Trøndelag dårligst av alle fylker. Siste års 16. plass er en forbedring fra 18. plassen året før.

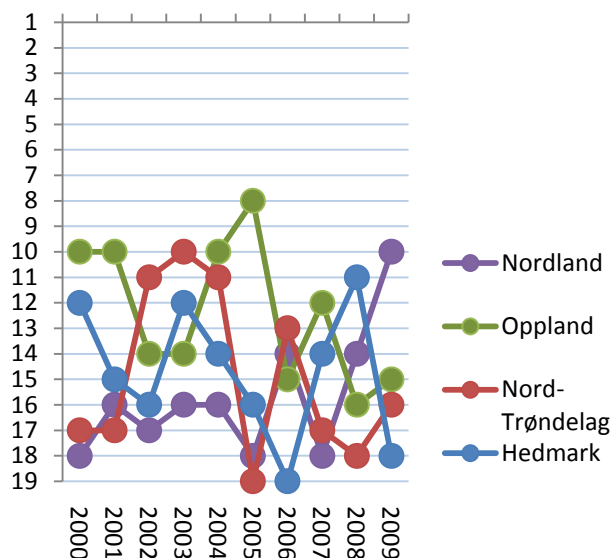
Nord-Trøndelag kan likne litt på fylker som Hedmark og Oppland, og har omtrent samme utvikling. I 2009 var Nord-Trøndelag bedre enn Hedmark, men dårligere enn Oppland.

Nabofylket Nordland har ofte gjort det svakt i NæringsNM, men har hatt framgang de siste to årene.

■ Lønnsomhet ■ Vekst ■ Nyetableringer

Figur 42: NæringsNM for fylkene basert på tall fra 2009. Tallene i parentes angir rangering for perioden 2005-2009.

Figur 43: Nord-Trøndelag og referansefylkers rangering i NæringsNM i perioden 2000-2009.

NæringsNM for regioner

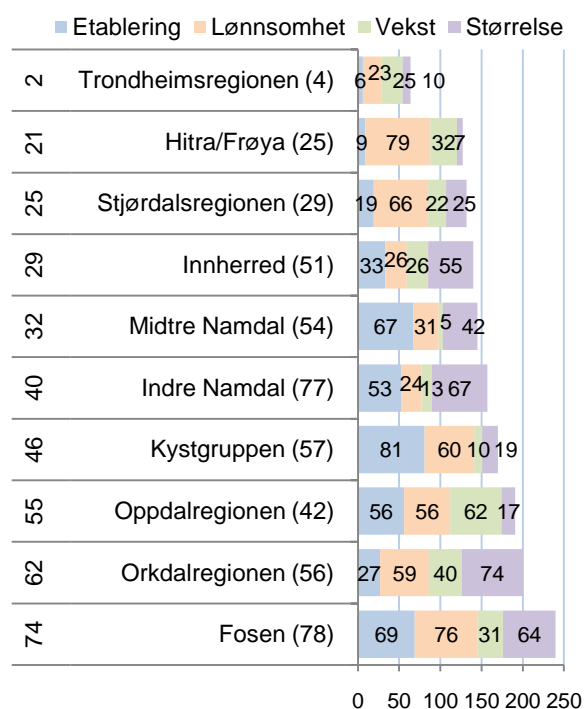
I figur 44 er resultatene for regionene i Trøndelag vist.

Trondheimsregionen er nummer to av de 83 regionene i landet, bare slått av Stavangerregionen.

Stjørdalsregionen er best i Nord-Trøndelag, og kom på en 25. plass. Innherred kom like bak på en 29. plass. Midtre og Indre Namdal gjorde det også bedre enn middels og ble henholdsvis nummer 32 og 40. For Indre Namdal er dette en stor forbedring etter flere år med dårlige plasseringer.

Kystgruppen ble nummer 46, og havner dermed litt under middels.

Alle regionene i Nord-Trøndelag fikk en bedre plassering i 2009 enn gjennomsnittet siste fem år.

Figur 44: NæringsNM for regionene i Trøndelag. Rangering blant landets 83 regioner i 2009 til venstre, og rangering siste fem år i parentes. Rangering for de fire indeksene i figuren.

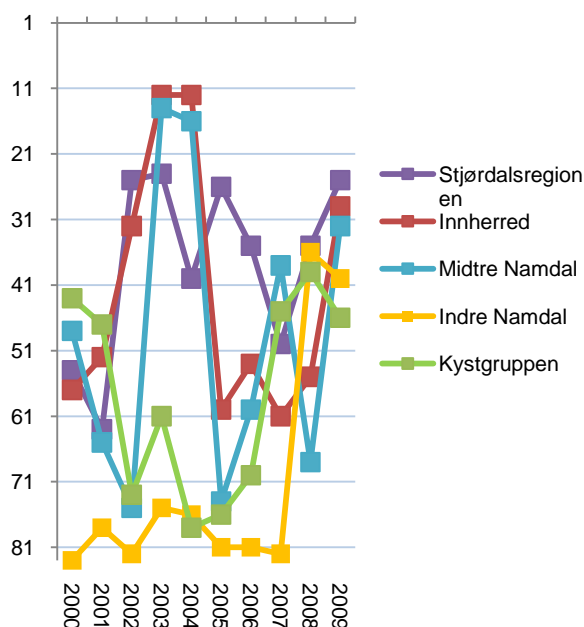
Utviklingen i regionene

Vi kan se i figur 45 at Innherred og Midtre Namdal gjorde det svært bra i 2003 og 2004. Etter det har begge disse regionene hatt en nedtur, før de igjen kom ut over middels i 2009.

Stjørdalsregionen har stort sett ligget over middels, men aldri hatt de helt store resultatene.

Indre Namdal hadde en serie med svært dårlige resultater fra 2000 til 2007, men har fått en kraftig oppsving de siste to årene.

Kystgruppen begynte som middels i 2000, var blant de dårligste rundt 2004, og har nå blitt middels igjen.

Figur 45: Regionene i Nord-Trøndelags rangering i NæringsNM i perioden 2000-2009.

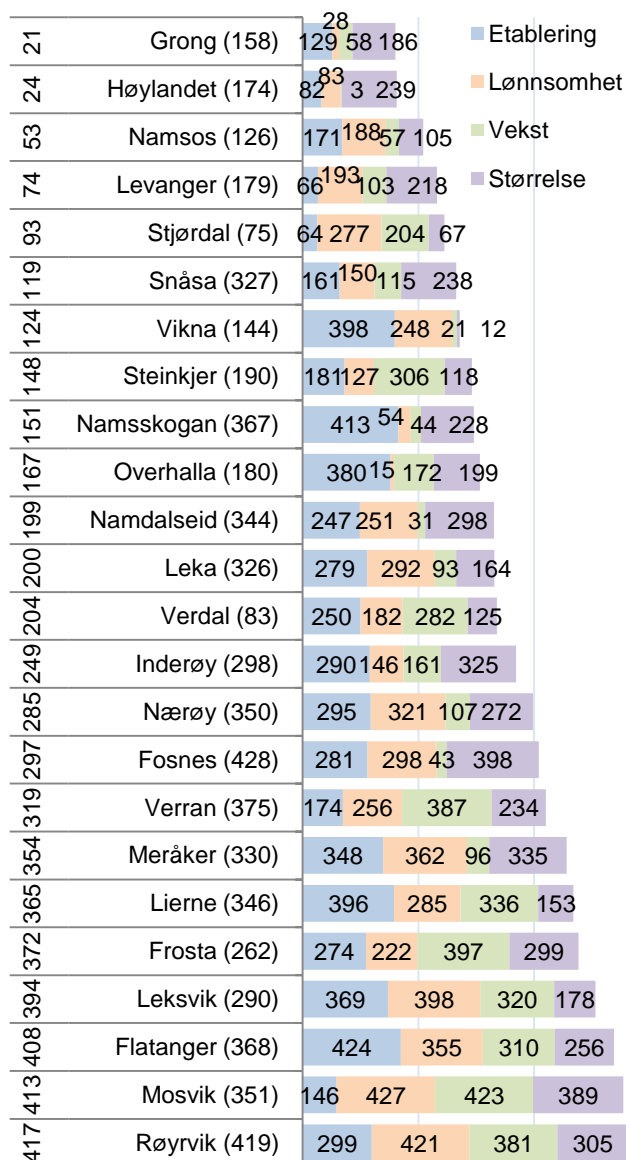
NæringsNM for kommunene

Grong ble beste kommune i NæringsNM av kommunene i Nord-Trøndelag i 2009, foran Høylandet og Namsos. Grong og Høylandet var begge blant de 30 beste kommunene i landet.

Stjørdal er beste kommune for de siste fem årene, med en 75. plass.

Verdal gjorde det svært godt tidligere, men er bare litt over middels i 2009. Verdal var tredje beste kommune i landet i 2004.

Flatanger, Mosvik og Røyrvik hadde de svakest plasseringene i NæringsNM i 2009. Fosnes er dårligst de siste fem årene.

Figur 46: Resultater fra NæringsNM for kommunene i Nord-Trøndelag. Rangering blant landets 430 kommuner i 2009 til venstre, rangering siste fem år i parentes, rangering for de fire indeksene i figuren.

3. Attraktivitetsbarometeret

Telemarksforskning har publisert Attraktivitetsbarometeret siden 2006. Attraktivitetsbarometeret er en metode for å identifisere regioner og kommuner som trekker til seg innflyttere i høyere grad enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Slike steder vil få vekst i lokale arbeidsplasser på grunn av høyere befolkningsgrunnlag i neste periode. Attraktivitet med hensyn til bosetting vil da bli en vekstfaktor som kommer i tillegg til vekst i arbeidsplasser.

Attraktivitetsbarometeret tar utgangspunkt i sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst. I figur 47 har vi vist arbeidsplassvekst og netto innenlands flytting i 83 regioner i Norge for perioden 2007-2009.

Den svarte linjen i diagrammet viser den forventede nettoflyttingen gitt arbeidsplassveksten. Attraksjonsindeksen er differansen mellom forventet og observert nettoflytting, som kan leses som den vertikale avstanden mellom den faktiske nettoflytting og forventningslinjen. Differansen viser hvor mye nettoflytting en kommune faktisk har hatt fratrukket forventet nettoflytting gitt arbeidsplassveksten. Tallet kan tolkes som hvor høy prosentvis vekst regionen har hatt i folketallet i perioden på grunn av regionens attraktivitet.

Stjørdalsregionen har høy netto innflytting, og er klart mer attraktiv. Innherred har litt bedre flyttebalanse enn forventet, og dermed litt over middels attraktiv. De andre regionene i Nord-Trøndelag har høyere utflytting enn forventet og framstår dermed som lite attraktive.

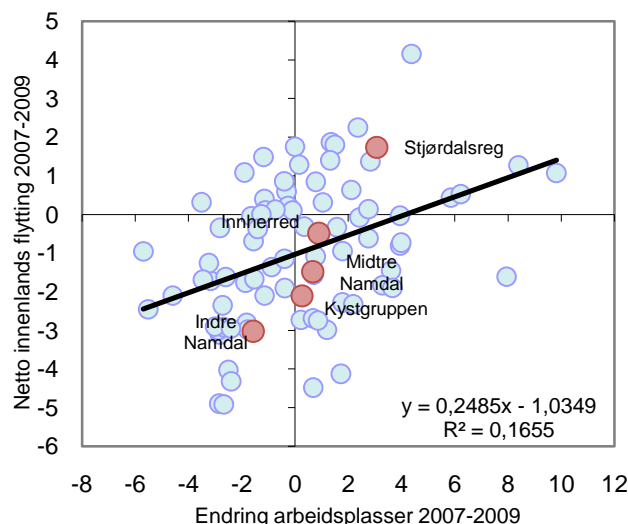
I figur 48 ser vi hvordan regionene i Trøndelag skårer på attraktivitetsindeksen de siste tre periodene.

Stjørdalsregionen er sjettemest attraktiv av alle regionene i landet de siste ni årene.

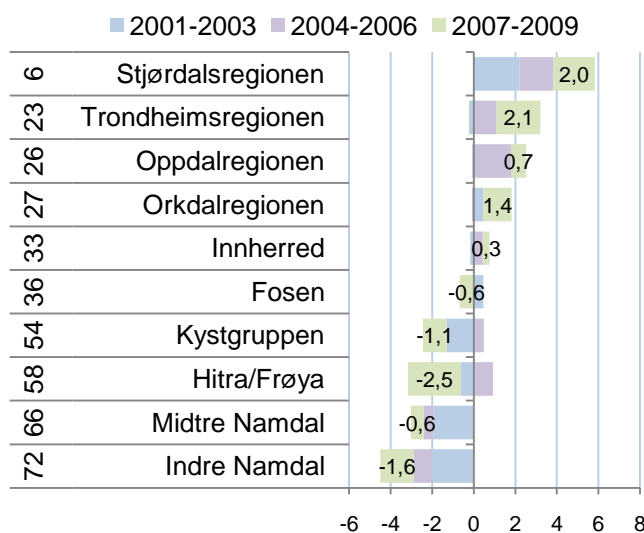
Innherred er nummer 33.

Kystgruppen er nummer 54.

Midtre og Indre Namdal er minst attraktive av regionene i Trøndelag, som nummer 66 og 72.

Figur 47: Regionene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i perioden 2007-2009.

Figur 48: Attraktivitetsindeksen for regionene i Trøndelag i de siste tre periodene. Rangering blant de 83 regionene i landet for periodene samlet til venstre.

Attraktivitetsbarometeret for kommuner

Attraktivitetsbarometeret for kommuner er laget etter samme metode som for regioner. Sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst er svakere for kommuner enn for regioner. Noe av forklaringen på dette er at det er mindre tilfeldige utslag på regionnivå. På kommunenivå vil også mye av effekten av vekst i arbeidsplasser "lekke" til nabo-kommuner i samme region gjennom pendling. For kommuner blir derfor bostedsattraktivitet viktigere enn for regioner.

I Nord-Trøndelag er det Stjørdal som har høyest netto innflytting, og som også er høyest over forventningslinjen og dermed mest attraktiv.

Mosvik har størst nedgang i antall arbeidsplasser og samtidig høyest netto utflytting.

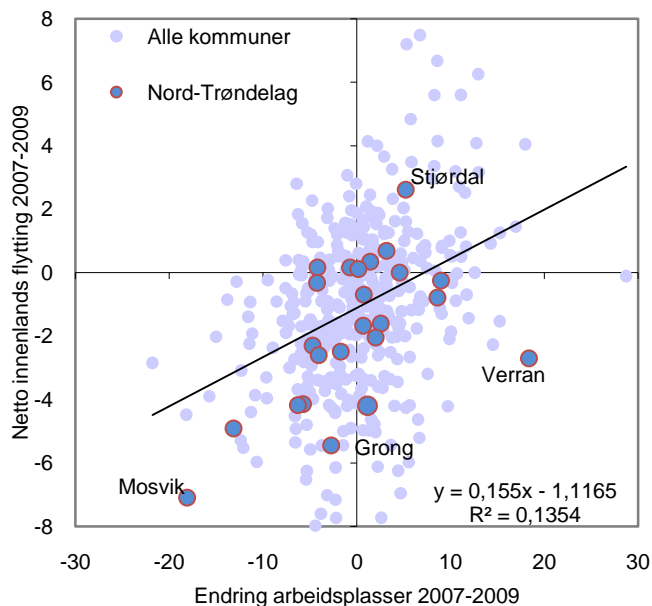
Verran har høyest arbeidsplassvekst, men disse tallene er tvilsomme.

Attraktivitet i kommunene

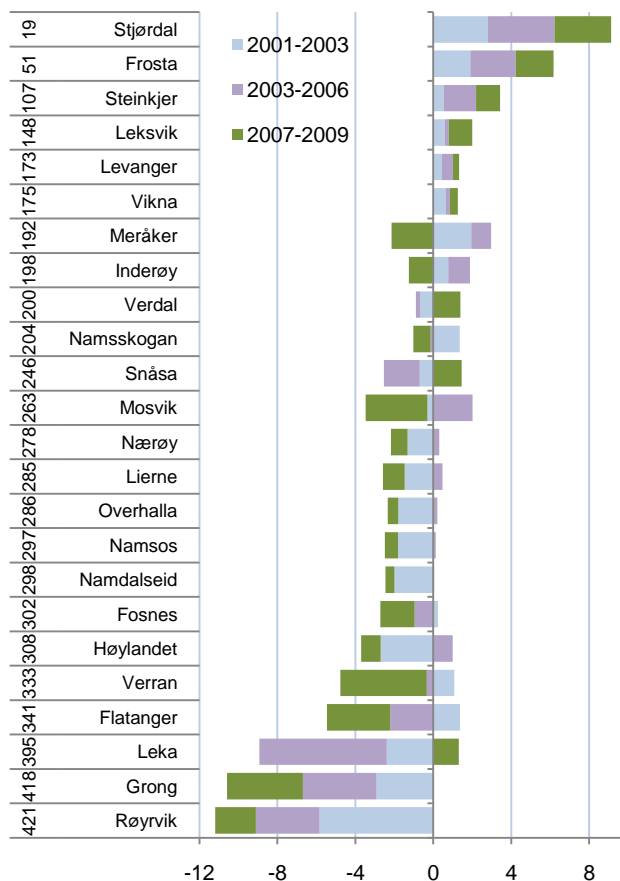
Stjørdal, Frosta og Steinkjer har vært mest attraktive av kommunene i Nord-Trøndelag de siste ni årene. Disse tre kommunene har vært stabilt attraktive i alle de tre siste periodene. Stjørdal er nummer 19 av de 430 kommunene i landet med hensyn til bostedsattraktivitet de siste ni årene.

Leksvik, Levanger og Vikna har også vært attraktive de siste tre periodene, men i langt mindre grad.

Leka, Grong og Røyrvik har vært minst attraktive av kommunene i Nord-Trøndelag.

Figur 49: Kommunene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i perioden 2007-2009.

Figur 50: Attraktivitetsindeksen til kommunene i Nord-Trøndelag de siste tre periodene. Rangering blant de 430 kommunene i landet for periodene samlet til venstre.

3.1 Hva forklarer bostedsattraktivitet?

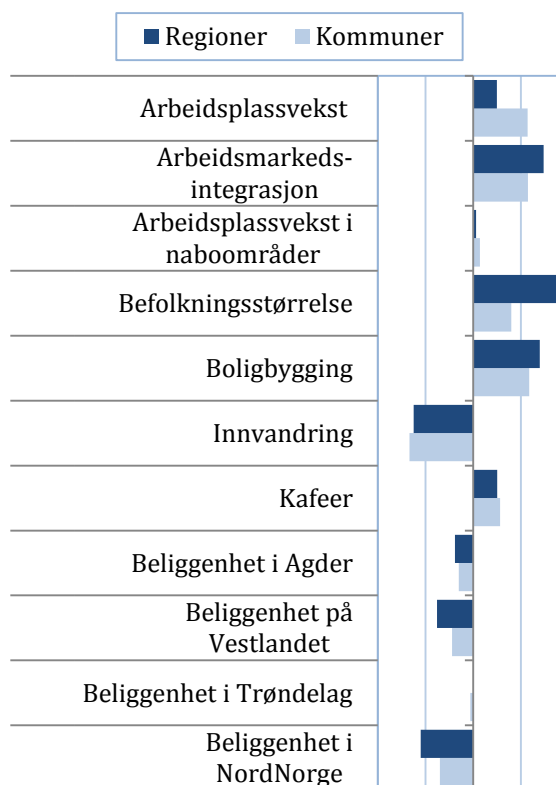
Figur 51 viser faktorer som vi har funnet har sammenheng med nettoflytting, og antar påvirker attraktivitet. Lengden på søylene viser hvor stor forklaringskraft de enkelte faktorene har, og retningen til søylene viser om faktorene har positiv eller negativ sammenheng med flyttestrømmene.

Arbeidsmarkedsfaktorer

Arbeidsplassvekst i egen kommune har sterk sammenheng med flyttebalansen i kommunen. Arbeidsplassvekst i egen region har også en positiv effekt, men er noe mindre viktig. Arbeidsplassvekst i nabokommuner og nabo-regioner har en svak, men positiv betydning for flyttebalansen. Arbeidsmarkedsintegrasjon er derimot en viktig faktor for nettoflytting og attraktivitet. Denne indikatoren viser hvor godt kommunen eller regionen er integrert med omliggende bo- og arbeidsmarked, og sier noe om mulighetene for å pendle. Gode pendlingsmuligheter er noe som gjør det mulig å bosette seg eller bli boende i et område. God tilgang til arbeidsmarked er positivt for bosettingen, uavhengig om arbeidsmarkedet er i egen kommune eller region.

Befolkningsstørrelse

Sentrale steder med en stor befolkningsstørrelse har høy innflytting. Flyttemønsteret går i retning steder med en allerede stor befolkning, og befolkningsstørrelse i seg selv kan være en tiltrekkende faktor. Byer er spesielt attraktive for unge voksne, mens mindre kommuner i omlandet til byer er attraktive for familier. Samtidig er høy befolkningsstørrelse et resultat av at stedet historisk sett har vært attraktivt.

Figur 51: Faktorer som har sammenheng med nettoflytting.

Boligmarked

Boligbygging i et område viser om det er tilgjengelige boliger for innflyttere, og er en viktig forklaring på steders attraktivitet. Kommuner med høy boligbygging er mer attraktive. Høy attraktivitet fører til høyere etterspørsel etter boliger og dermed mer boligbygging, men samtidig er tilgjengelige boligtomter antagelig også en attraktivitetsfaktor i seg selv. Mangel på boliger og høye priser i sentrale områder tvinger mange til å bosette seg i nærliggende kommuner, og mange av kommunene med høy boligbygging er små kommuner som ligger i nærheten av større byer. Kommuner kan gjennom sentrums- og arealplanlegging påvirke hvor attraktivt det er å bygge boliger.

Kaféfaktoren

Kaféfaktoren har en klar, positiv sammenheng med nettoflytting. Kaféfaktoren viser hvor stor andel av befolkningen som er ansatt i kafeer, restauranter og puber, og kan være en indikator på at det eksisterer mange sosiale møteplasser. Dette kan være en faktor som tiltrekker og holder på befolkningen, men høy innflytting fører til en ung og antageligvis mer urban befolkning som etterspør og skaper slike tilbud. Denne positive sammenhengen gjelder for alle typer steder, både sentrale og mindre sentrale.

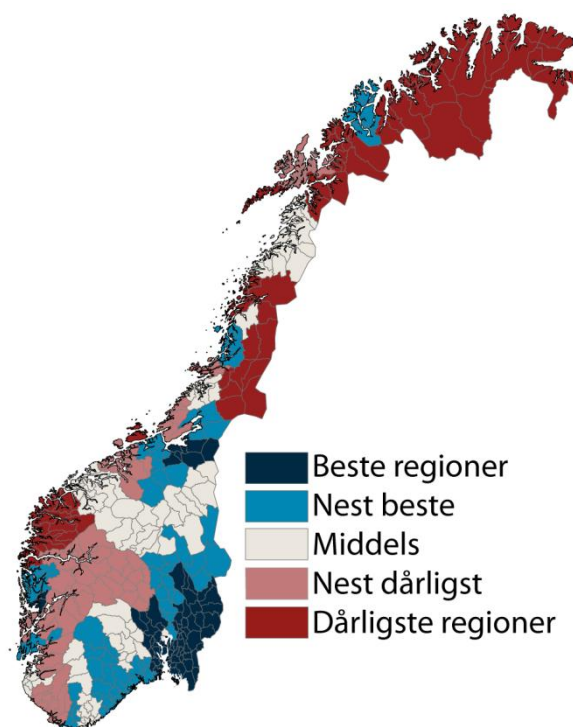
Innvandring

Innvandring har en sterk, negativ sammenheng med nettoflytting. Dette er på grunn av at innvandrere er mer mobile, og ofte flytter videre til et annet sted i Norge etter første bo-setting. Når de flytter videre, blir dette registrert som innenlands flytting. Høy innvandring fører til lav attraktivitet, siden de kommunene som tar i mot mange innvandrere ofte har høy utflytting i neste omgang. I denne sammenhengen blir høy innvandring en årsak til lav attraktivitet. På den andre siden har noen steder høy attraktivitet på grunn av at mange innvandrere har flyttet dit. Dette ser man for eksempel i mange kommuner sentralt på Østlandet, siden innvandrere ofte flytter til mer sentrale kommuner. Her vil den store innvandrerbefolkningen være et resultat av at kommunene har vært attraktive for innvandrerbefolkningen i andre norske kommuner. Den høye mobiliteten til innvandrere fører til at innvandrers flyttemønster har en sterk påvirkning på attraktivitetsindeksen. Kommunene med høyest innflytting av innvandrerbefolkningen har samtidig høye plasseringer på attraktivitetsindeksen, mens kommunene med høyest utflytting av innvandrerbefolkningen også har lav attraktivitet. Det er derfor viktig for et sted å framstå attraktiv for innvandrere. Innvandrerbefolkningen er derimot ikke en ensartet gruppe, og det ser ut til å være forskjell ut fra blant annet innvandringsgrunn. Å ha en høy andel innvandrere fra typiske flyktningland bidrar negativt, siden mange av disse vil flytte til en annen kommune, mens det

ikke er slik for innvandrere fra arbeidsinnvandringsland.

Regional lokalisering

Det er systematiske regionale forskjeller i attraktivitet mellom landsdelene, som figur 52 viser. Spesielt steder i Nord-Norge har en systematisk dårlig flyttebalanse sammenliknet med steder på Østlandet. Dette vil si at selv om alle andre faktorer skulle være like, vil kommuner og regioner i Nord-Norge allikevel ha en dårligere flyttebalanse. Steder på Vestlandet og Sørlandet har også dårligere flyttebalanse sammenliknet med Østlandet. Beliggenhet i Trøndelag skiller seg derimot ikke systematisk fra Østlandet.

Figur 52: Attraktivitetsbarometeret for regioner for perioden 2007-2009.

Hva fanger bostedsattraktivitet ikke opp?

De forklaringsfaktorene vi har funnet, viser seg å ha rimelig stor forklaringskraft, de kan forklare en stor andel av variasjonen i flytting. Allikevel mener vi det er flere gode grunner til å utvide attraktivitetsbegrepet og metoden for å måle attraktivitet.

Ett av de viktigste funnene fra arbeidet med bostedsattraktivitet er at arbeidsmarkedsfaktorene er sentrale som forklaringsfaktorer for variasjon i flytting og bostedsattraktivitet. Kunnskapen om at arbeidsplasser er viktig for bosetting er i seg selv ikke spesielt overraskende. For at det skal være relevant for regionalt utviklingsarbeid, er det behov for å analysere nærmere *hva* slags arbeidsplasser som er viktige.

Attraktivitetsbarometeret peker videre på at det ikke kun er arbeidsmarkedet i egen kommune som er viktig, men hvor godt arbeidsmarkedet i regionen er og hvor integrert bo- og arbeidsmarkedsområdene er.

En konsekvens av metoden for å måle bostedsattraktivitet, som ofte vekker motforestillinger, er at metoden favoriserer mindre bostedskommuner i utkanten av sterke arbeidsmarkedsregioner. Disse kommunene har kanskje selv ikke jobbet aktivt med næringsutvikling, men er attraktive som en konse-

kvens av at de er lokalisert i nærheten av andre sterke arbeidsmarkedskommuner. En annen gruppe kommuner som kan komme godt ut på attraktivitetsbarometeret er kommuner som har hatt sterk nedgang i arbeidsplasser, men likevel beholdt en stor andel av befolkningen. Det kan stride mot folks oppfatning av attraktivitetsbegrepet at slike kommuner blir omtalt som attraktive.

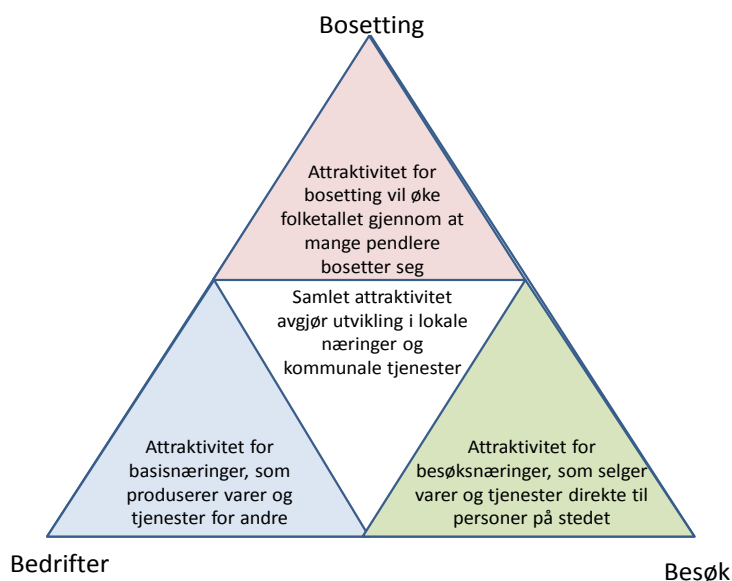
Attraktivitetsbegrepet i seg selv er en kilde til debatt. Attraktivitetsbarometeret har en avgrenset definisjon av attraktivitet, der det bare fokuserer på attraktivitet som bosted. Dette er en dimensjon, mens det kan være andre dimensjoner som også er verdt å inkludere i et attraktivitetsbegrep.

Mange regioner oppfatter seg selv som attraktive, selv om de ikke hevder seg i konkurransen om tilflytting. Noen steder føler seg attraktive fordi de tiltrekker besøkende på grunn av vakker natur, kulturelle tilstelninger eller spesielle attraksjoner, mens andre kan føle at de er attraktive på grunn av at de har et dynamisk næringsliv og er et viktig arbeidsmarked som gavner bostedene i omlandet.

Dette er noe av bakgrunnen til at vi nå er i gang med å utvikle en utvidet metode for å analysere stedlig attraktivitet: Attraktivitetspyramiden.

4. Attraktivitetspyramiden

Attraktivitetspyramiden er en modell for å forstå steders utvikling, vekst eller nedgang. Samtidig er Attraktivitetspyramiden et verktøy for å utvikle strategier for stedsutvikling. Ideen bak Attraktivitetspyramiden er at steder utvikler seg i henhold til deres attraktivitet langs tre dimensjoner: Besøk, bosetting og bedrifter.

Figur 53: Attraktivitetspyramiden

Steder kan være attraktive for bedrifter og trekke til seg næringsliv som produserer varer og tjenester som selges ut av regionen. Dette genererer arbeidsplasser som bidrar til bosetting og arbeidsplasser i lokal tjenesteyting. Steder som er attraktive for besøk vil få høy aktivitet i det næringslivet som selger varer og tjenester direkte til personlige kunder. Dette er både tradisjonell turisme som hotell og restaurant, aktiviteter, underholdning og kultur og detaljhandel. Steder som er attraktive å bo i, vil ha flere innbyggere enn det er arbeidsplassgrunnlag for. Dermed vil det være mange som bor på stedet og pendler ut.

Vi vil først finne ut hvor stedene befinner seg i dag. Ved å analysere hvor stor andel av sysselsettingen som tilhører de tre dimensjonene, vil vi finne stedets profil. Deretter skal vi se på utviklingen langs de tre aksene, for å finne ut hvor attraktive stedene har vært for de uli-

ke dimensjonene de siste årene. Til slutt skal vi slå sammen de tre dimensjonene og se på den samlede utviklingen i attraktivitet. Summen av steders attraktivitet for bedrifter, besøk og bosetting vil kunne forklare vekst eller nedgang. Attraktivitetspyramiden er en helhetlig modell som kan forklare hvorfor noen steder vokser, mens andre steder har nedgang.

Profilen til stedene, og siste års utvikling vil være et verdifullt grunnlag for strategiske valg. Skal regionen satse der den har sin styrke? Eller skal regionen satse på å utligne sine svakheter?

I denne første rapporten om Attraktivitetspyramiden, har vi begrenset oss til en beskrivelse av tilstand og utvikling. Med indikatorene på plass, kan vi starte arbeidet med å forklare årsakssammenhenger og identifisere mulige tiltak for regionene.

Utviklingen over tid

De siste ti årene har antall arbeidsplasser i basisnæringene sunket i Norge. Basisnæringene er industri, primærnæringene og teknologiske tjenester. Basisnæringene er i sum følsomme for konjunkturer og svinger mer enn andre.

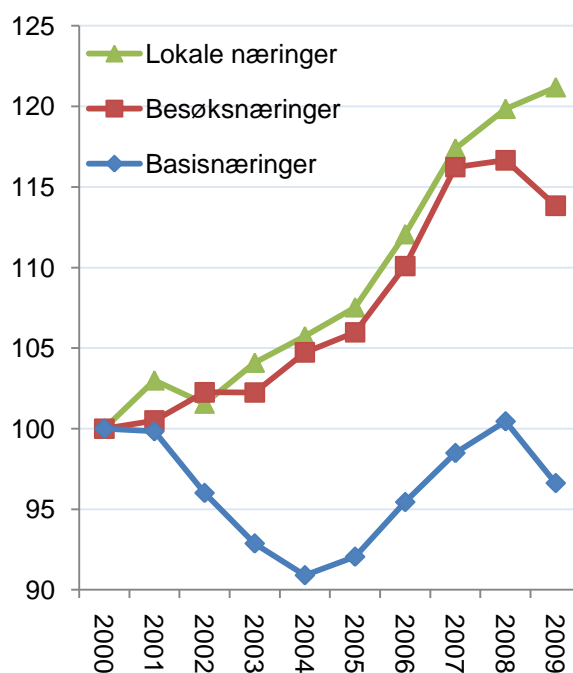
Antall arbeidsplasser i besøksnæringene, som er næringer innenfor reiseliv, aktiviteter og handel, har økt med nesten 14 prosent fra 2000 til 2009. Besøksnæringene blir også påvirket av konjunkturer, og falt med 2,8 prosent fra 2008 til 2009.

Arbeidsplasser knyttet til lokal virksomhet øker mest. Dette er arbeidsplasser i kommunene, i bygg og anlegg og personlige tjenester utenom besøksnæringene. Lokale arbeidsplasser er lite følsomme for konjunkturer. De lokale arbeidsplassene er nært knyttet til befolkningsgrunnlaget. Dermed vil steder som er attraktive som bosted, og som gjennom dette øker befolkningen, får sterkest vekst.

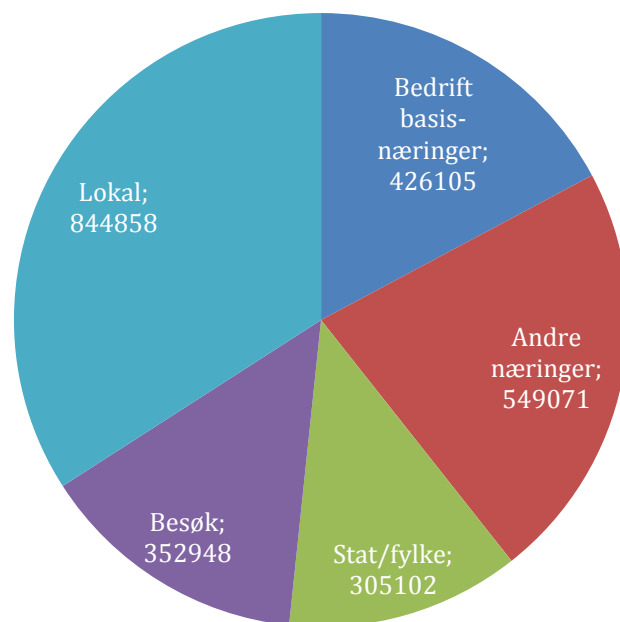
Den lave veksten i basisnæringene og den høye veksten i besøksnæringene og lokale næringer, betyr at attraktivitet for besøk og bosetting gradvis blir viktigere, og at attraktivitet for bedrifter i basisnæringene blir mindre viktig.

Sammensetningen av arbeidsplassene

I tillegg til de tre kategoriene som er vist i figur 54, er det arbeidsplasser i stat og fylke, og i andre næringer. Andre næringer er hovedsakelig tjenester som ikke er direkte konkurranseutsatte. Både arbeidsplasser i stat/fylke og de andre næringene er ofte senterfunksjoner som er konsentrert til de største byene og regionale sentre. Dette er også tjenester som produseres til andre, og kunne vært i samme kategori som basisnæringene. Disse senterfunksjonene er imidlertid sjelden i fokus for lokalt eller regionalt næringsarbeid. Slike senterfunksjoner, særlig i statlig virksomhet, blir lokalisert i politiske prosesser. Her vil eventuelle lokale tiltak som oftest være politisk løbving.

Figur 54: Utvikling av antall arbeidsplasser i Norge i basisnæringer, bedriftsnæringer og lokale næringer, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 55: Arbeidsplassenes sammensetning i Norge i 2009.

4.1 Besøksnæringer

Med attraktivitet for besøk menes attraktivitet for næringsliv som selger varer og tjenester direkte til personlige kunder. Besøksnæringene omfatter hotell og restaurantnæringen, som kan kalles tradisjonelt reiseliv. I tillegg er næringsvirksomhet knyttet til aktivitet, kultur og underholdning også besøksnæringer. Dette er virksomheter som krever personlig oppmøte for kundene. Den største bransjen i besøksnæringene er imidlertid detaljhandel.

Når vi skal beregne størrelse og utvikling i besøksnæringene for regioner og kommuner, må vi ta hensyn til at besøksnæringene også har mye av sin omsetning knyttet til egen befolkning. Derfor trekker vi fra et beregnet gjennomsnitt som bransjene handel, servering og aktiviteter har i Norge. For overnatting regner vi med at all aktivitet stammer fra besøk. Dermed vil en del regioner ha en ”negativ besøksbalanse”. Dette er regioner hvor befolkningen i stor grad besøker andre regioner for handel, restaurantbesøk og aktiviteter.

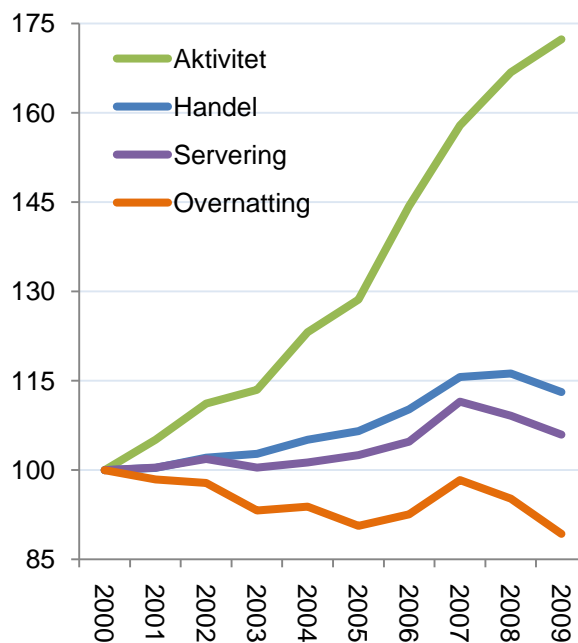
I figur 56 ser vi utviklingen av besøksnæringene nasjonalt. Aktiviteter, som består av kultur og underholdning og arrangementer, har økt raskt. Handel og servering øker litt, mens det er synkende antall arbeidsplasser i overnatting.

Besøksnæringer i regionene

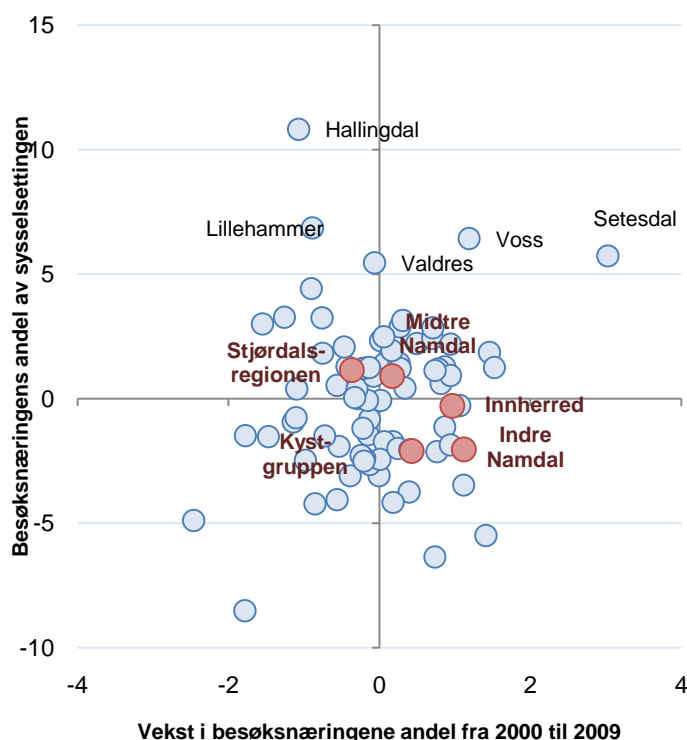
I figur 57 er regionene plassert i forhold til vekst fra 2000 til 2009 på den horisontale akse og relativ størrelse på den vertikale. Hallingdal har det høyeste bidraget fra besøksnæringene av alle regionene i landet i 2009, men har hatt en nedgang de siste ti årene.

Stjørdalsregionen har relativt mest besøksnæringer av regionene i Nord-Trøndelag. Midtre Namdal har også over middels andel besøksnæringer.

Indre Namdal har forholdsvis lite besøksnæringer, men øker mest.

Figur 56: Utvikling av antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 57: Besøksnæringenes bidrag til sysselsettingen i regionene i 2009, og endringer fra 2000 til 2009.

Regionene i Trøndelag

I figur 58 har vi splittet opp bidraget fra besøksnæringene for regionene i Trøndelag. Her ser vi at det først og fremst er overnatting og handel som skaper forskjeller mellom regioner. Tallene for handel, servering og aktivitet er korrigert for det som antas å være aktiviteter rettet mot egne innbyggere. Dermed vil tallene kunne bli negative for steder med handelslekkasje.

Trondheimsregionen har den høyeste konsentrasjonen av besøksnæringer av regionene i Trøndelag. Trondheimsregionen har mye aktivitetsnæringer, handel, overnatting og spesielt servering. Byene trekker til seg besøkende.

Stjørdalsregionen har også mer besøksnæringer enn gjennomsnittet, mest på grunn av overnatting og servering. Flyplassen på Værnes har stor betydning for det.

Midtre Namdal har over middels konsentrasjon av besøksnæringer, antakelig på grunn av handelslekkasjen i Indre Namdal, som på sin side har ganske mye overnatting.

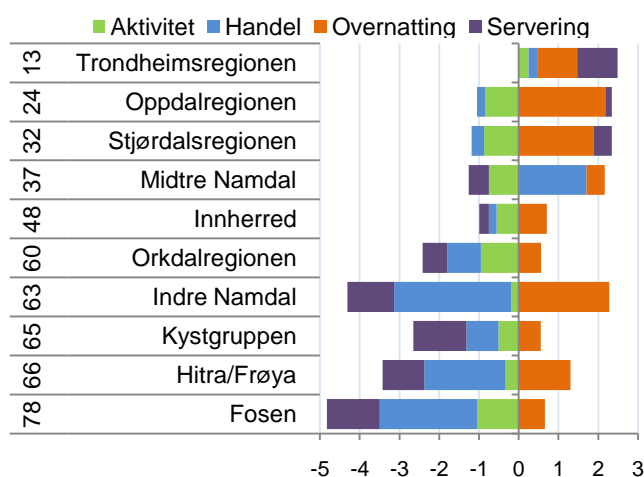
Besøksnæringer i kommuner

Namsos har den høyeste konsentrasjonen av besøksnæringer av kommunene i Nord-Trøndelag. Denne posisjonen har Namsos fått gjennom å være et handelssenter for både Midtre og Indre Namdal. Namsos er rangert som nummer 38 når det gjelder konsentrasjon av besøksnæringer i Norge.

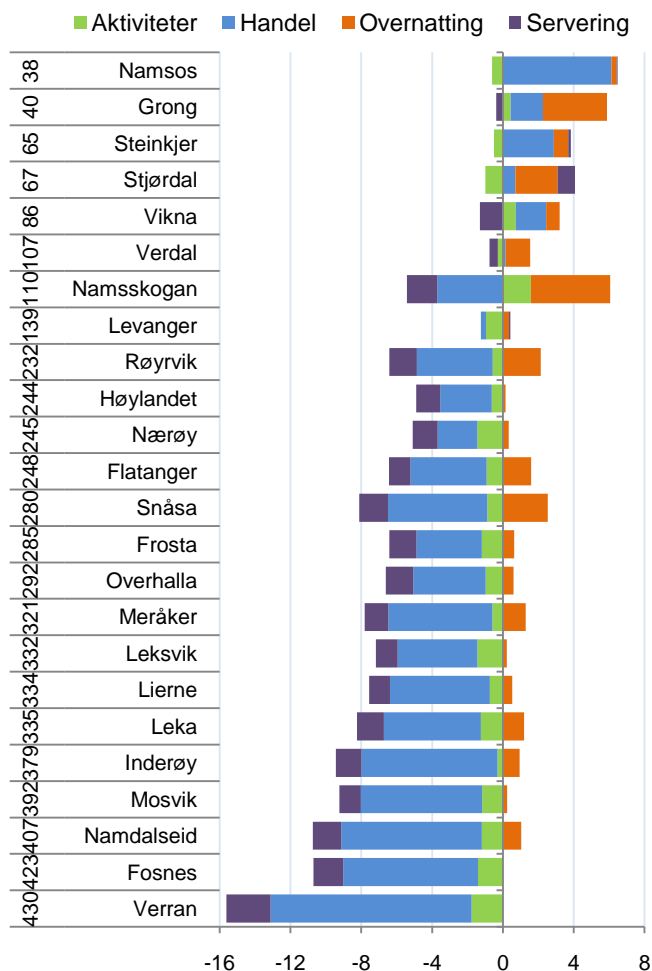
Grong er nummer 40 i Norge og nummer to i Nord-Trøndelag. Grong har mye overnatting, og samtidig overskudd i handelen. Steinkjer og Stjørdal er også besøkskommuner, og er nummer 65 og 67 i landet.

Namsskogan ser ut til å ha mest turisme, ettersom det er mange arbeidsplasser i overnatting og aktiviteter. Handelslekkasje og lite servering trekker ned.

Nord-Trøndelag har også kommunen med relativt minst besøksnæringer i landet: Verran. Dersom Verran hadde hatt besøksnæringer som sto i forhold til folketallet, ville sysselsettingen vært nesten 16 prosent høyere.

Figur 58: Prosentvis andel av sysselsettingen i besøksnæringer i regionene i Trøndelag i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner.

Figur 59: Prosentvis andel av sysselsettingen i besøksnæringer i kommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner.

4.2 Basisnæringer

Med attraktivitet for bedrifter menes attraktivitet for basisnæringer. Her tenker vi på konkurranseutsatt virksomhet som produserer varer og tjenester som selges ut av regionen, enten som eksport til andre land, eller til kunder nasjonalt.

Vi kan dele opp basisnæringer i tre kategorier; naturbasert virksomhet, industri og teknologiske tjenester. Naturbasert virksomhet inkluderer landbruk, fiske, havbruk og bergverk, mens teknologiske tjenester vil være IT, telekom, engineering og liknende.

De ulike kategoriene har utviklet seg forskjellig, som det framgår av figur 60.

Teknologiske tjenester har hatt sterk vekst, og har vokst med 27,9 prosent på landsbasis fra 2000 til 2009.

Industrien har gått i bølger, men den langsiktige trenden er klart negativ. Industrien har hatt en nedgang på 11,2 prosent fra 2000 til 2009. Det er imidlertid ganske store forskjeller i ulike industribransjer, og noen regioner har hatt vekst i industrien også.

Naturbaserte næringer synker ganske jevnt, og har hatt en nedgang på 13,3 prosent.

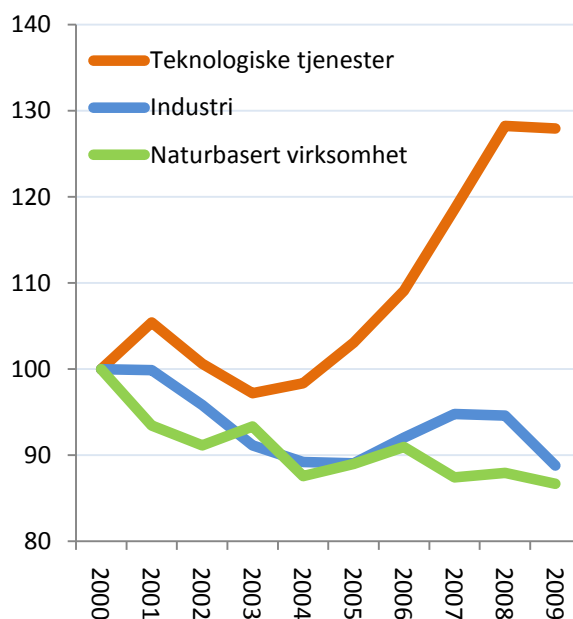
Det er dermed de regionene som har lyktes i å trekke til seg teknologiske tjenester som har lyktes best.

Basisnæringer i regionene

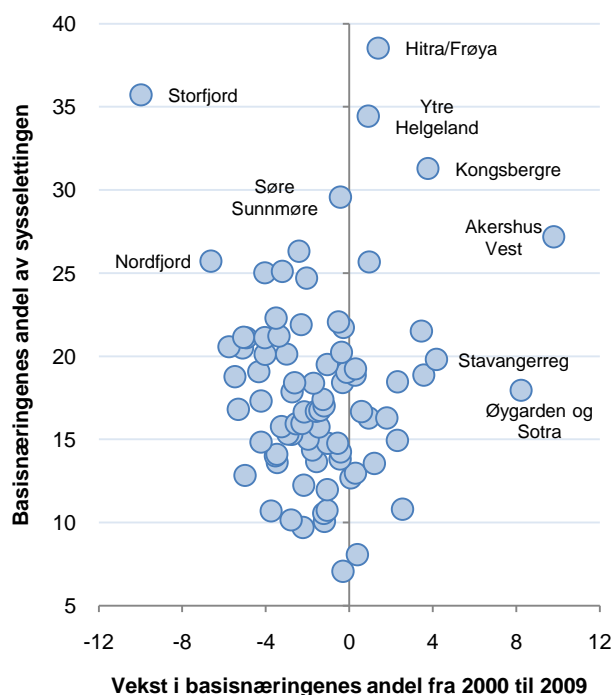
Hitra/Frøya har den høyeste andelen av sysselsettingen i basisnæringer av alle regionene. Antall arbeidsplasser i basisnæringer tilsvarte 38,5 prosent av sysselsettingen i regionen i 2009.

Regioner som Storfjord, Ytre Helgeland, Kongsbergregionen og Søre Sunnmøre kommer på de neste plassene. Av disse har Storfjord hatt en kraftig nedgang siden 2000, mens Kongsbergregionen har hatt sterk vekst.

Akershus Vest er imidlertid den regionen i landet med sterkest vekst i basisnæringer, fulgt av Øygarden og Sotra og Stavangerregionen.

Figur 60: Utvikling i antall arbeidsplasser basisnæringerne i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 61: Regionene i Norge etter andel av sysselsettingen i basisnæringerne og vekst i basisnæringerne fra 2000 til 2009.

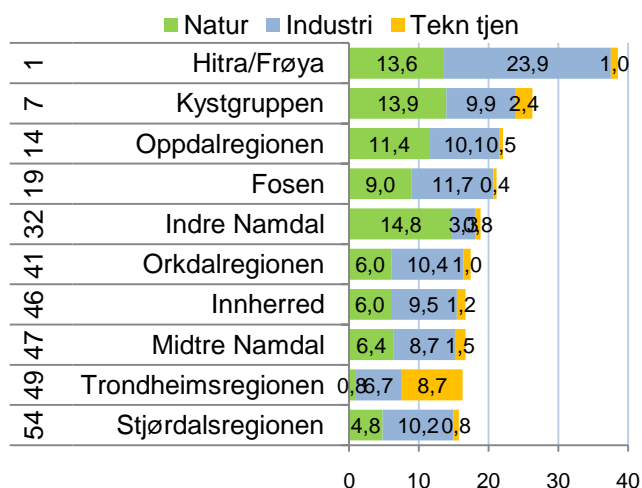
Regionene i Trøndelag

Hitra/Frøya er den regionen i landet med høyest andel av sysselsettingen i basisnæringene.

Kystgruppen er nummer sju i landet med hensyn til konsentrasjon av basisnæringer.

Indre Namdal har også over middels konsentrasjon av basisnæringer. Det er først og fremst på grunn av mye naturbaserte næringer.

Innhherred, Midtre Namdal og Stjørdalsregionen har under middels konsentrasjon av basisnæringer.

Figur 62: Prosentvis andel av sysselsettingen i basisnæringer i regionene i Trøndelag i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner.

Basisnæringer i kommunene

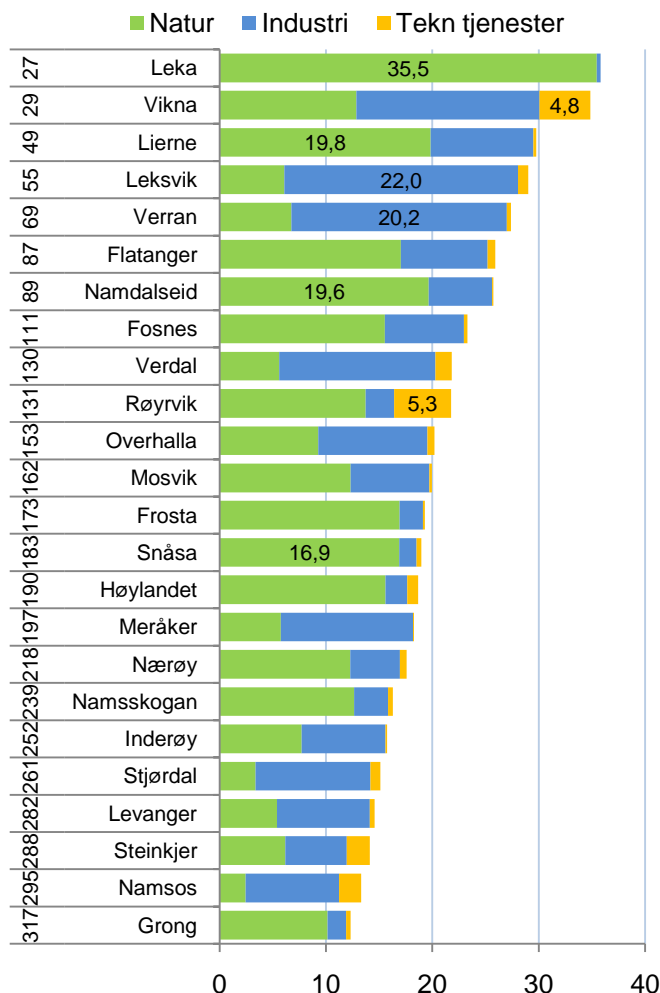
Leka har høyest konsentrasjon av basisnæringer av kommunene i Nord-Trøndelag. Det er på grunn av landets høyeste konsentrasjon av naturbaserte næringer. Arbeidsplassene i naturbaserte næringer tilsvarer 35,5 prosent av samlet sysselsetting i Leka.

Vikna, Lierne, Leksvik, Verran, Flatanger og Namdalseid er kommuner med relativt høy andel av sysselsettingen i basisnæringene. Vikna har også mange arbeidsplasser i teknologiske tjenester.

Flertallet av kommunene i Nord-Trøndelag er over middels når det gjelder andel av sysselsettingen i basisnæringer. Det er mange kommuner som har mange arbeidsplasser i naturbasert næringsliv.

Byene Stjørdal, Levanger, Steinkjer og Namsos har alle relativt lite basisnæringer.

Grong har aller lavest andel basisnæringer av kommunene i fylket.

Figur 63: Prosentvis andel av sysselsettingen i basisnæringer i kommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner.

4.3 Bosted

Steder kan ha mange flere innbyggere enn det er næringsgrunnlag for, dersom de er attraktive som bosted. Slike steder vil ha mange bosatte som pendler ut til andre steder. For å måle steders bostedsattraktivitet kan vi derfor bruke netto utpendling som en målestokk.

Både antall personer som pendler til en annen kommune, og andelen av de sysselsatte som pendler øker stadig. I enkelte år med nedgang i sysselsettingen har pendlingsandelen sunket litt, som i 2003 og 2009, men trenden er klart økende. I 2009 pendlet over 800 000 personer i Norge til en annen kommune, tilsvarende over 35 prosent av alle sysselsatte.

Når pendlingen øker, vil betydningen av bostedsattraktivitet bli større. Sammenhengen mellom utviklingen i antall arbeidsplasser og antall innbyggere blir tilsvarende svekket.

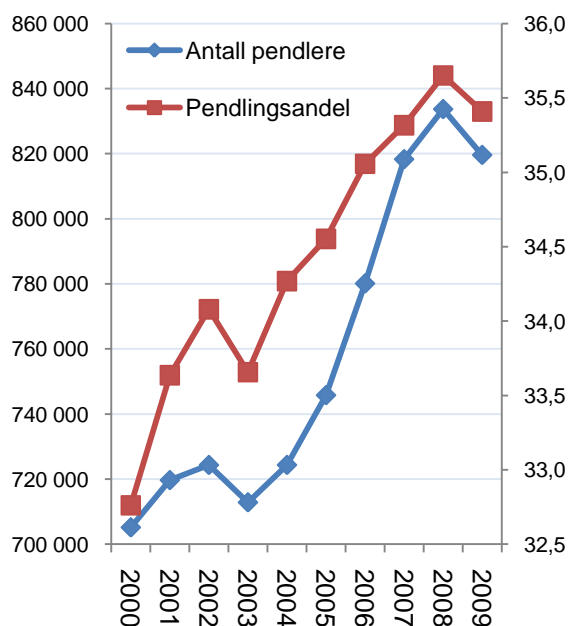
Nettopendlingen til regioner og kommuner er vist tidligere i denne rapporten, i kapittel 1.

Endring i bostedsattraktivitet

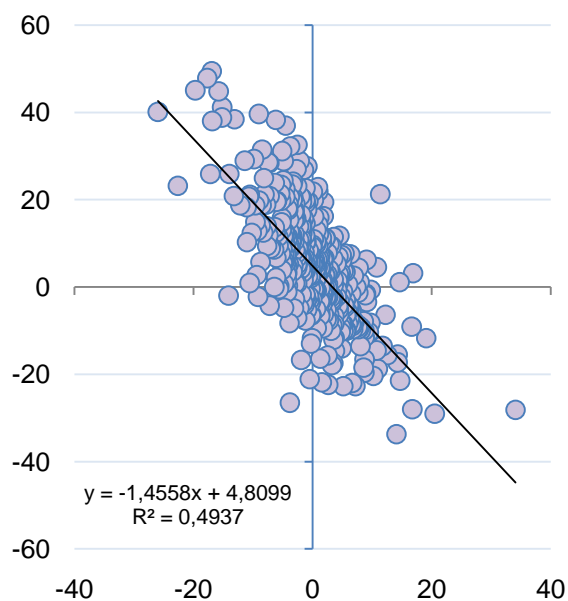
For å måle endringen i bostedsattraktiviteten vil det være nærliggende å se på endringer i netto utpendling. Kommuner som har økt netto utpendling sterk, vil da være kommuner som har fått økt attraktivitet.

Et slikt mål vil imidlertid ha en stor svakhet. Som vi viser i figur 65, er det en sterk sammenheng mellom endring i netto utpendling og nedgang i antall arbeidsplasser. Kommuner med økt utpendling er dermed først og fremst kommuner som har mistet mange arbeidsplasser.

Dermed vil ikke endring i pendling reflektere bostedsattraktivitet. For å måle endring i bostedsattraktivitet må vi derfor gå tilbake til Attraktivitetsbarometeret, som ble presentert i kapittel 3, som indikator.

Figur 64: Antall personer i Norge som pendler til en annen kommune (venstre akse) og andelen av de sysselsatte i Norge som pendler til en annen kommune (høyre akse).

Figur 65: Kommunene i Norge etter endring i netto utpendling som andel av sysselsettingen på horisontal akse, og endring i antall arbeidsplasser på vertikal akse. Perioden 2000-2009.

4.4 Profiler

Vi har nå sett på hvordan den relative størrelsen til besøksnæringer, basisnæringer og pendling varierer mellom kommuner og regioner. Dette kan vi sette sammen, for å se på hvordan de ulike stedene skiller seg fra hverandre og hvor de har sine styrker. Vi kaller dette stedenes profil.

Profilen viser hvordan bosettingen i regionen eller kommunen i dag er basert på besøksnæringer, basisnæringer eller pendling. Profilen viser hvordan sysselsettingen er fordelt. I profilen vil derfor ingen regioner eller kommuner få en høy rangering på alle de tre dimensjonene.

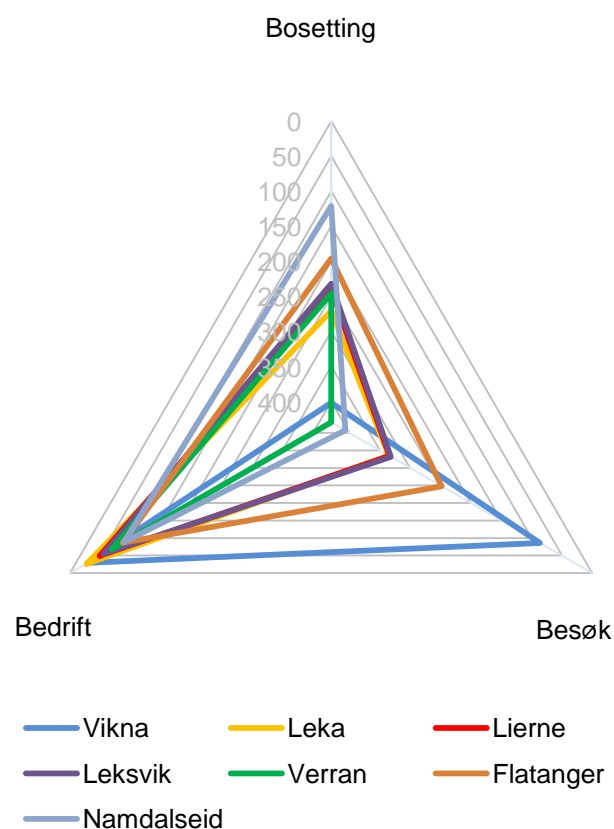
Selv om profilen viser hvordan status er i dag, er dette basert på en utviklingshistorie og et grunnlag som er lagt for lagt for tiår, eller endog hundreår siden. Gjennom tiden har befolkningen skapt og opprettholdt et levestruktur basert på stedets utfordringer, ressurser og fortrinn. Dette har ført fram til hvor stedet befinner seg i dag.

Bedriftskommuner

Bedriftskommuner er den mest vanlige typen i Nord-Trøndelag. Sju kommuner er rangert blant de 100 kommunene med høyest konsentrasjon av basisnæringer.

Leka har høyeste konsentrasjon av basisnæringer av alle kommunene i Nord-Trøndelag. Vikna har nest høyest konsentrasjon av basisnæringer, men har også svært mye besøksnæringer.

Kommuner som Namdalseid og Flatanger er i tillegg også avhengige av pendling til andre kommuner.

Figur 66: Profil for de mest utpregede bedriftskommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Besøkskommuner

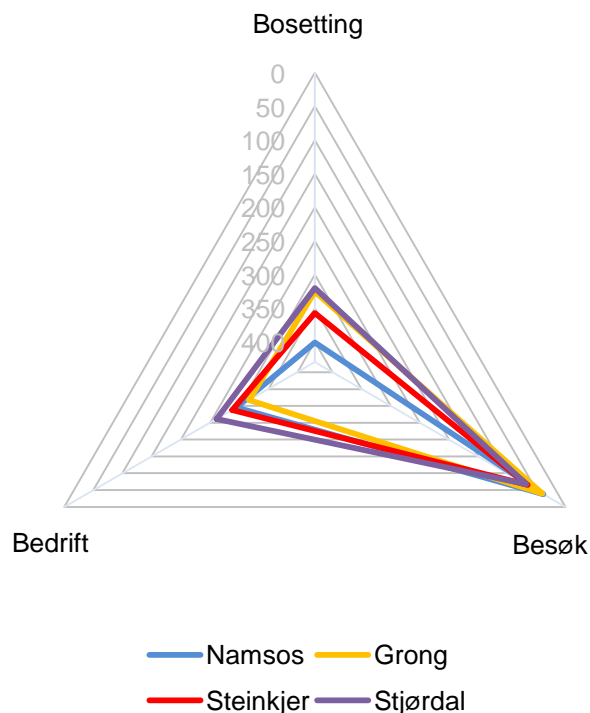
Nord-Trøndelag har fire kommuner som er utpregede besøkskommuner.

Steinkjer og Namsos er regionale handelssentra, og trekker besøkende fra omlandet.

Grong er en mer typisk turistkommune.

Stjørdal er flyplasskommune.

Alle disse kommunene har en nokså ensidig profil, med lite basisnæringer og lite pendling.

Figur 67: Profil for de mest utpregede besøkskommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

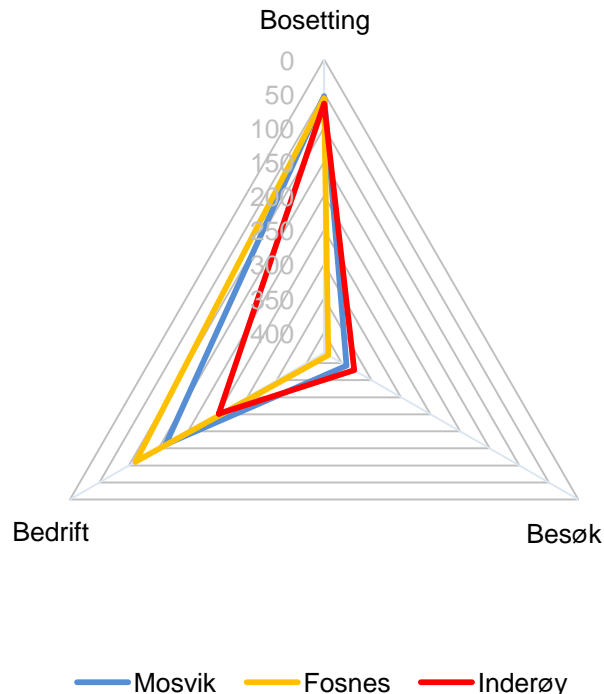
Bostedskommuner

Nord-Trøndelag har tre kommuner som er utpregede bostedskommuner. Det er Mosvik, Fosnes og Inderøy.

Det som danner grunnlaget for verdiene på denne akse er kommunens rangering når det gjelder netto utpendling. Dette er kommuner med stor netto utpendling. Mye av bosettingen i slike kommuner er basert på å være et bosted for folk som pendler til andre kommuner.

Ingen av disse er ekstreme bostedskommuner, de har en del basisnæringer å leve av i tillegg til pendling til andre kommuner.

I tabell 1, vist som i sluttnote^v, viser vi alle rangeringsnummerne til kommunene i Nord-Trøndelag for de tre attraktivitetsdimensjonene.

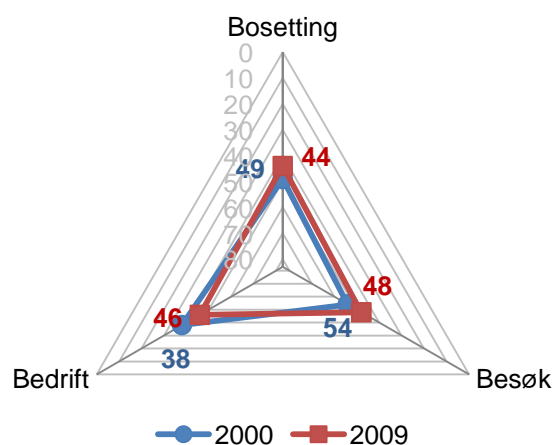
Figur 68: Profil for de mest utpregede bostedskommunene i Nord-Trøndelag i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Innherred

Innherred har en balansert profil, og er omtrent middels langs alle de tre aksene.

Dette bildet har i liten grad endret seg fra 2000 til 2009.

Innherred har sunket på rangeringen når det gjelder andel av sysselsettingen i basisnæringene, men styrket seg når det gjelder rangeringen for besøk og bosetting.

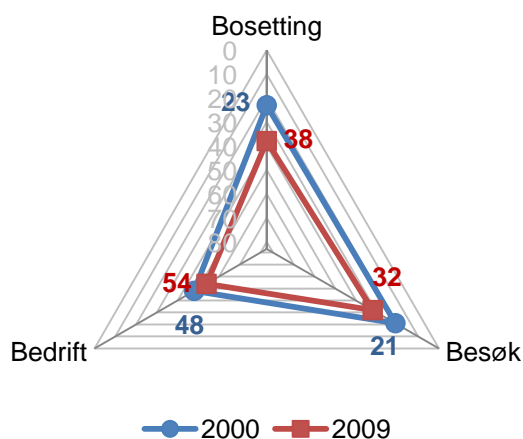
Figur 69: Profilen til Innherred i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Stjørdalsregionen

Stjørdalsregionen har falt på rangeringen langs alle de tre dimensjonene.

Andelen som pendler har gått ned, noe vi kan se av rangeringen på bosettingsaksen som har sunket fra 23 til 38. Vi så tidligere at Stjørdalsregionen hadde hatt en kraftig vekst i antall arbeidsplasser og at regionen hadde blitt mer selvforsynt med arbeidsplasser.

Veksten i arbeidsplassene har imidlertid verken kommet i basis- eller besøksnæringer, men i andre bransjer.

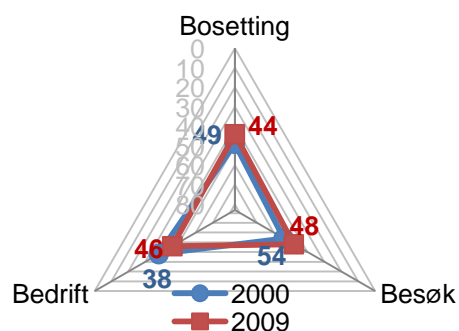

Figur 70: Profilen til Stjørdalsregionen i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Indre Namdal

Indre Namdal er en region med balansert profil, der andelen av sysselsettingen i basis-, besøksnæringer og pendling er omtrent som middels.

I de siste ti årene har Indre Namdal rykket opp på rangeringen som besøksregion, og gått tilsvarende ned som bedriftsregion.

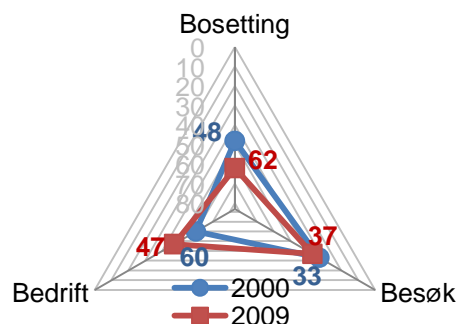

Figur 71: Profilen til Indre Namdal i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Midtre Namdal

Midtre Namdal har gått fra å være nummer 60 med hensyn til konsentrasjon av basisnæringer til nummer 47. Dermed har andelen av sysselsettingen i basisnæringene økt mer i Midtre Namdal enn i de fleste andre regioner.

Samtidig har rangeringen som besøks- og bostettingsregion sunket. Fremdeles er Midtre Namdal høyest rangert som besøksregion, men er på vei mot å bli en bedriftsregion hvis utviklingen fortsetter.

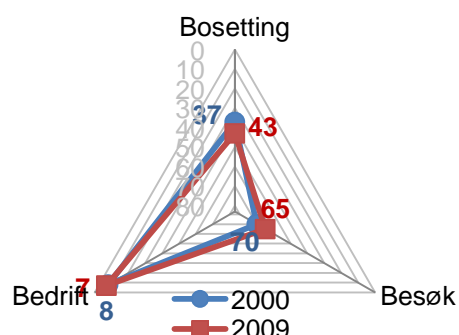
Figur 72: Profilen til Midtre Namdal i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Kystgruppen

Kystgruppen er en utpreget bedriftsregion, og denne profilen har ikke forandret seg særlig mye på ti år.

Kystgruppen hadde landets åttende høyeste konsentrasjon av basisnæringer i 2000. I 2009 er Kystgruppen rangert som nummer sju.

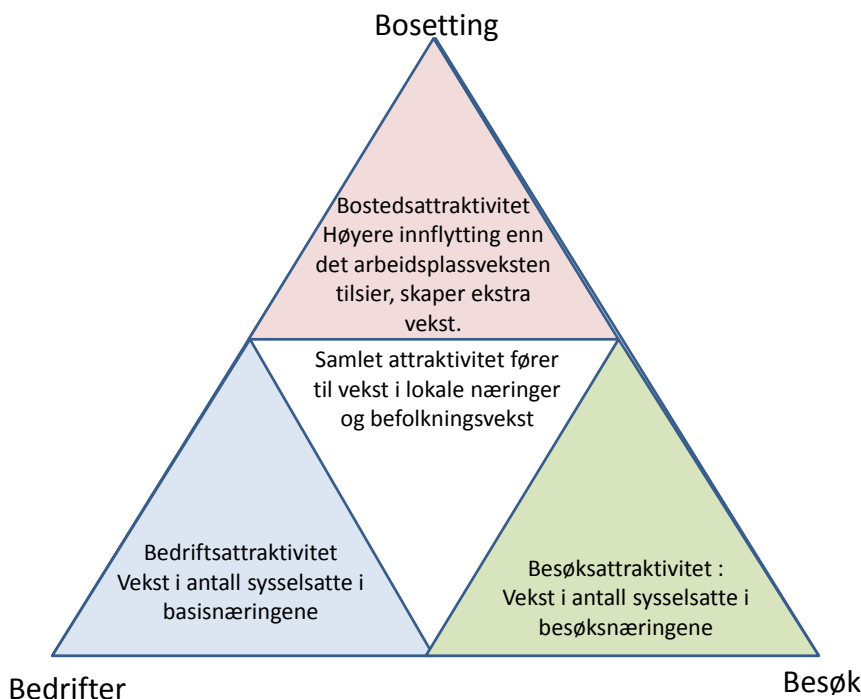
Kystgruppen har styrket seg litt som besøksregion, selv om regionen fortsatt er lavt rangert, og blitt svekket som bostedsregion.

Figur 73: Profilen til Kystgruppen i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

4.5 Attraktivitet og utvikling

Profilen viser status for hvor stedene befinner seg i dag. Enda mer interessant er det å se på hvordan de ulike attraktivitetsdimensjonene har bidratt til utviklingen de siste årene, og i hvilken retning stedene beveger seg. Det er endringen de siste årene som viser om stedet har vært attraktive for en eller flere av de tre dimensjonene besøk, bedrift og bosted. Steder som har vært attraktive både for bosted, besøk og bedrifter vil være de som har oppnådd høyest vekst.

Figur 74: Indikatorene for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Vi skal først se på utviklingen langs de tre aksene. I denne rapporten fokuserer vi på utviklingen de siste ti årene, fra 2000 til 2009.

Vi måler veksten i bedrifts- og besøksattraktivitet gjennom å se på endringer i sysselsettingen i basisnæringer og besøksnæringer som andel av folketallet. Endringene måles i prosentpoeng av samlet sysselsetting i begynnelsen av perioden. Dermed får vi fram hvor mye disse endringene har betydd for den samlede sysselsettingen. Ved å måle på denne måten luker vi bort vekst i besøksnæringene som skyldes befolkningsøkningen. For å måle endring i bostedsattraktivitet bruker vi attraktivitetsbarometeret. Siden resultater fra Attraktivitetsbarometeret er presentert i kapittel 3,

blir ikke attraktivitetsbarometeret omtalt nærmere i dette kapitlet.

De tre attraktivitetsdimensjonene vil representere tre ulike retninger for regionale utviklingsstrategier. Det vil være helt forskjellige virkemidler for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Når man har kunnskap om profilen til stedene og siste års utvikling, vil dette være et verdifullt grunnlag for strategiske valg. Valget vil så være om man skal der den har sin styrke, eller om man skal satse på å utlikne sine svakheter.

Utvikling besøksattraktivitet

For å måle den siste tidens utvikling i besøksattraktivitet tar vi utgangspunkt i utviklingen i besøksnæringene i perioden 2000-2009.

Utvikling i regionene

I figur 75 ser vi hvordan regionene i Trøndelag plasserer seg med hensyn til utvikling i besøksnæringene. Endringen i antall arbeidsplasser i besøksnæringene blir målt i prosentpoeng av sysselsettingen i regionen i 2000.

I Trøndelag er det Indre Namdal og Innherred som har hatt den sterkeste økningen i besøksnæringene. I begge regionene har handelen vokst sterkt, samtidig som antall arbeidsplasser i overnatting har økt.

Kystgruppen har også hatt vekst i handel, men nedgang i overnatting trekker ned.

Midtre Namdal har også hatt en utvikling bedre enn middels i besøksnæringene fra 2000 til 2009.

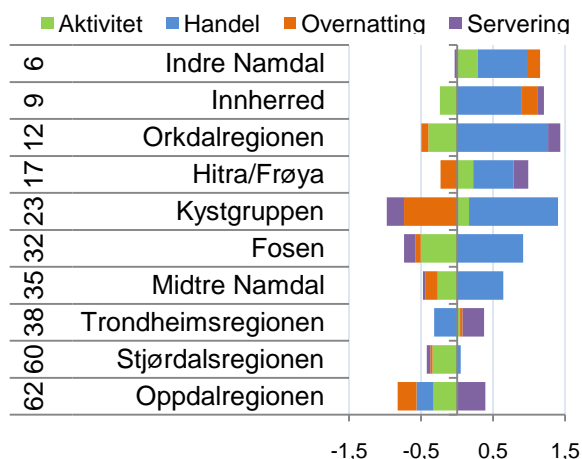
I Stjørdalsregionen har besøksnæringene utviklet seg svakere enn middels.

Utvikling i kommunene

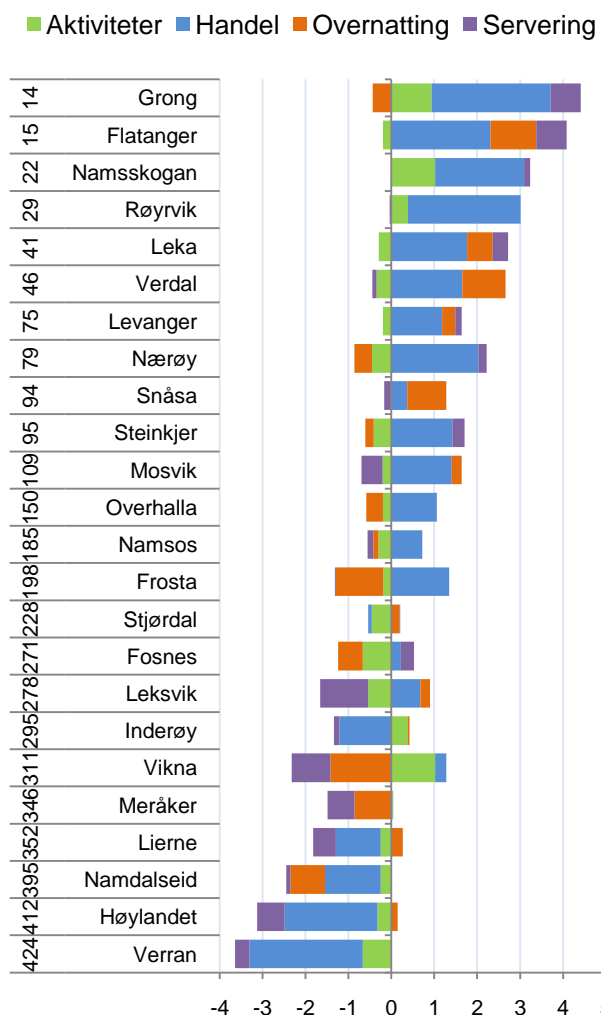
Mange kommuner i Nord-Trøndelag har hatt vekst i besøksnæringene fra 2000 til 2009. Grong har hatt aller sterkest vekst, og er rangert som nummer 14 i landet for vekst i besøksnæringene. Flatanger er like bak med en 15. plass.

Også kommuner som Namsskogan, Røyrvik, Leka og Verdal har hatt sterk vekst. Felles for alle med vekst i besøksnæringene er at det er vekst i handel. Handelsnæringen er desidert størst av besøksnæringene, og utviklingen der betyr mest.

Kommuner som Lierne, Namdalseid, Høylandet og Verran har den svakeste utviklingen i besøksnæringene av kommunene i Nord-Trøndelag.

Figur 75: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra besøksnæringene fra 2000 til 2009 for regionene i Trøndelag. Rangering blant landets 83 regioner er vist til venstre.

Figur 76: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra besøksnæringene fra 2000 til 2009 i kommunene i Nord-Trøndelag. Til venstre vises rangering blant de 430 kommunene i landet.

Utvikling bedriftsattraktivitet

For å måle utvikling i bedriftsattraktivitet tar vi utgangspunkt i utvikling i basisnæringene i perioden 2000-2009. Siden basisnæringene per definisjon er næringer som produserer varer og tjenester som kan selges ut av regionen, er det ikke noe fratrekk for salg til egne innbyggere, slik som vi gjorde for besøksnæringene.

Utvikling i regionene

Trondheimsregionen har sterke vekst i basisnæringene i Trøndelag. Det kommer av en sterk vekst i teknologiske tjenester.

Midtre og Indre Namdal har også ganske bra vekst i basisnæringene, og er nummer 16 og 19 av de 83 regionene i landet med hensyn til vekst i basisnæringene.

Stjørdalsregionen og Innherred har begge litt nedgang i basisnæringene, omtrent som gjennomsnittet av regionene.

Kystgruppen har litt sterkere nedgang i basisnæringene enn middels.

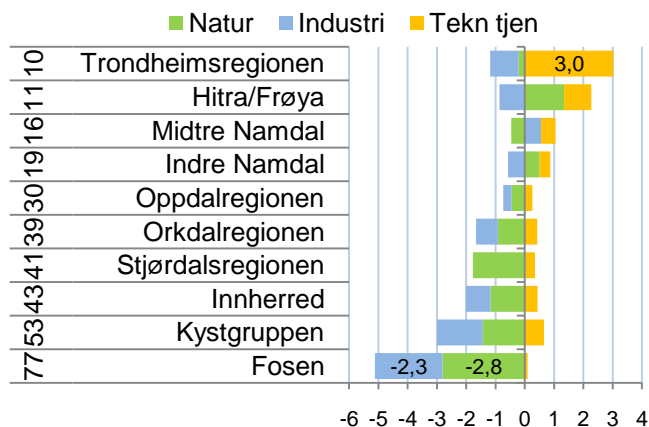
Utvikling i kommunene

Verran er registrert med størst vekst i basisnæringene av kommunene i Nord-Trøndelag. Som tidligere nevnt er disse tallene tvilsomme.

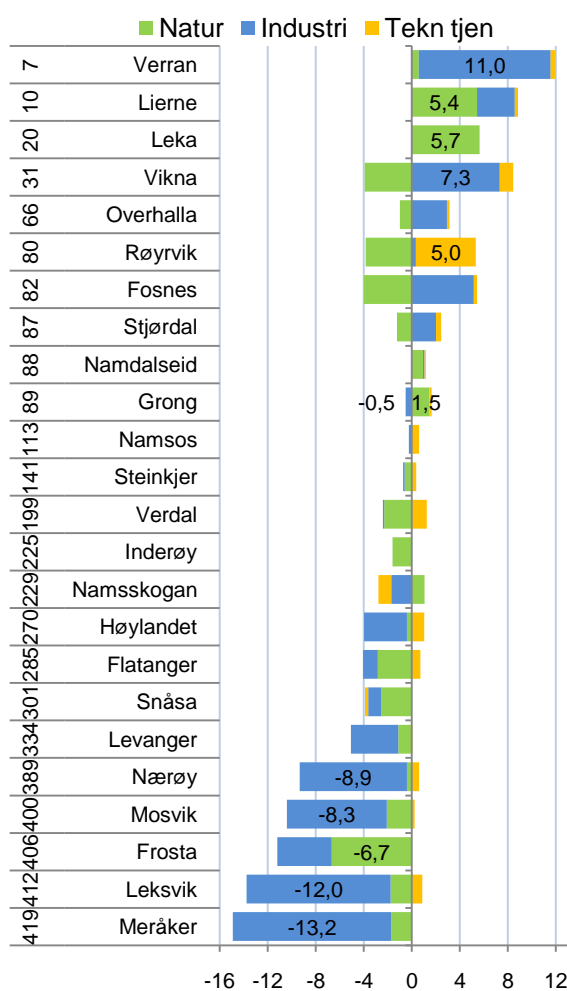
Lierne og Leka er nummer to og tre når det gjelder vekst i basisnæringer i fylket. De har begge ganske sterk vekst i naturbasert virksomhet.

Kommuner som Vikna, Overhalla, Røyrvik, Fosnes, Stjørdal, Namdalseid og Grong er alle blant de 100 kommunene i landet med sterk vekst i basisnæringene.

Leksvik og Meråker har størst nedgang i basisnæringene. De har begge tapt svært mange industriarbeidsplasser.

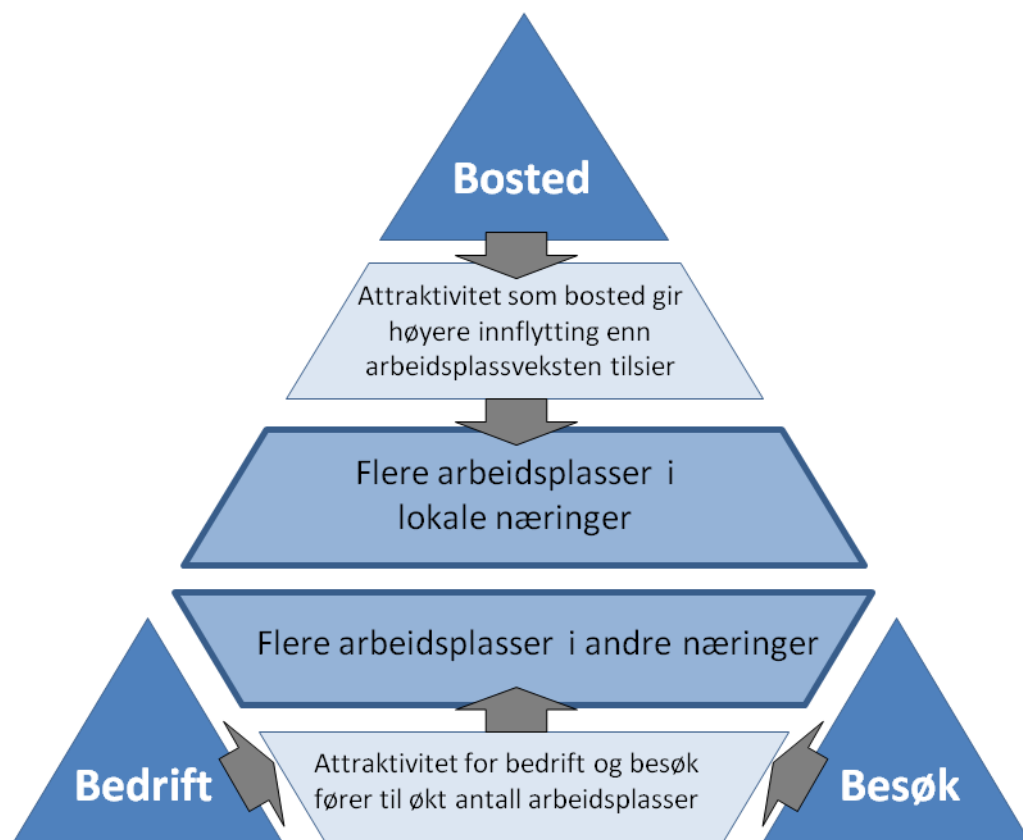
Figur 77: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra basisnæringene fra 2000 til 2009 for regionene i Trøndelag. Rangering blant landets 83 regioner er vist til venstre.

Figur 78: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra basisnæringene fra 2000 til 2009 for kommunene i Nord-Trøndelag. Rangering blant landets 430 kommuner er vist til venstre.

4.6 Samlet attraktivitet

Det siste vi skal gjøre er å sette de tre attraktivitetsdimensjonene sammen for å se på den samlede attraktiviteten til et sted. Ideen bak Attraktivitetspyramiden er at de tre attraktivitetsdimensjonene til sammen skal forklare et steds utvikling. Det er summen av steders attraktivitet for bedrifter, besøk og bosetting som vil kunne forklare vekst eller nedgang. Attraktivitetspyramiden er en helhetlig modell som kan forklare hvorfor noen steder vokser, mens andre steder har nedgang.

Figur 79: Samlet attraktivitet.

Bedrifts- og besøksdimensjonen påvirker arbeidsplassutviklingen. Steder med høy attraktivitet for bedrifter og besøkende vil få vekst i antall arbeidsplasser i disse næringene. Denne veksten gir positive stimulanser til andre næringer og bransjer, som ulike tjenester, transport og liknende

Steder med høy bostedsattraktivitet får høyere innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Dette øker befolkningsgrunnlaget og fører til vekst i lokale arbeidsplasser, som kommunale tjenester, bygg og anlegg, handel for egen be-

folkning og så videre. Høy bostedsattraktivitet gir seg også utslag i en yngre befolkning som vil gi bedre fødselsbalanse de neste årene.

De tre attraktivitetsdimensjonene bidrar på hver sin måte til veksten på et sted. Steder som har høy attraktivitet for alle de tre dimensjonene vil oppnå vekst.

I resten av dette kapitlet vil vi sette de tre attraktivitetsdimensjonene sammen, for å få et mål på samlet attraktivitet.

4.7 Samlet attraktivitet for fylkene

Fylkenes samlede attraktivitet, og hvordan de tre dimensjonene har bidratt til denne er vist i figur 80.

Akershus er det fylket som har høyest samlet attraktivitet av alle fylkene, mens Finnmark har lavest samlet attraktivitet. Akershus er ikke best på noen av enkeltindikatorerne, men skårer positivt på alle tre.

Det er bare fem fylker som har fått vekstimpulser fra basisnæringene. Foruten Akershus er dette Sør-Trøndelag, Hordaland, Vest-Agder og Rogaland. Sogn og Fjordane, Telemark og Østfold har den mest negative utviklingen i basisnæringene, men Østfold kommer likevel samlet ut på andreplass på grunn av høyest bostedsattraktivitet.

Østlandsfylkene vinner mye på høy bostedsattraktivitet, mens Nord-Norge og Sogn og Fjordane taper mye.

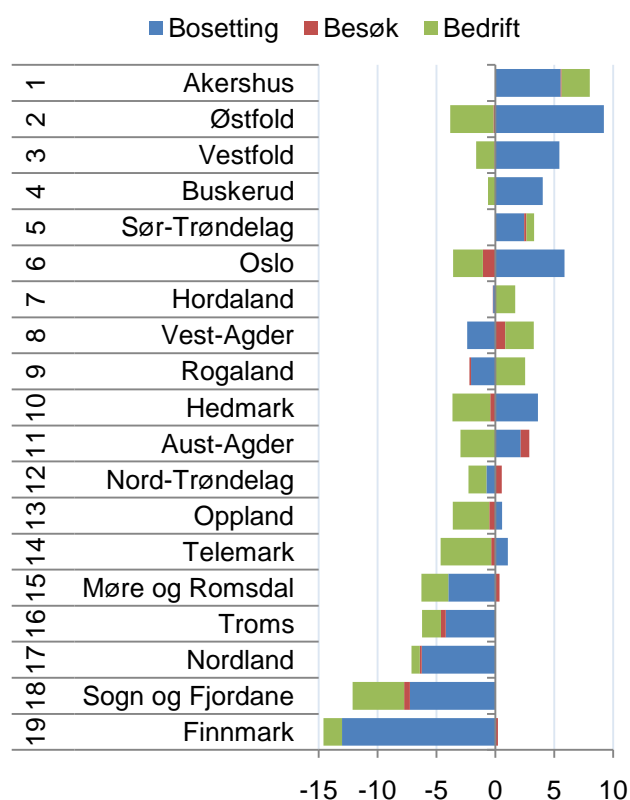
Besøksattraktivitet betyr tilsynelatende mindre for fylkenes utvikling. Her er Agderfylkene vinnere, mens Oslo taper.

Samlet attraktivitet og befolkningsvekst

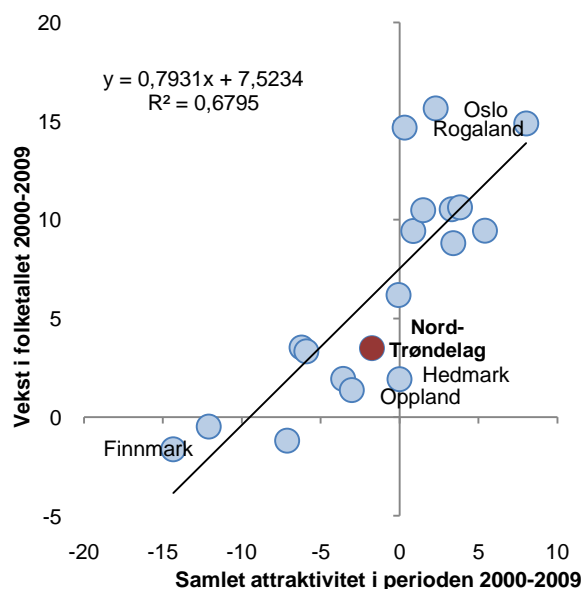
Sammenhengen mellom samlet attraktivitet og fylkenes befolkningsutvikling de siste ti årene er vist i figur 81. Utviklingen i samlet attraktivitet forklarer nesten 68 prosent av variasjonen mellom fylkenes befolkningsvekst.

Oslo og Rogaland har en høyere vekst enn forventet. De har hatt høy vekst i bransjer som verken er basis- eller besøksnæring. De største byene har generelt en tendens til å få høyere vekst enn attraktiviteten tilsier, det å være stor ser ut til å generere vekst i seg selv.

Nord-Trøndelag har lavere folketallsvekst enn samlet attraktivitet tilsier.

Figur 80: Samlet attraktivitet for fylkene i perioden 2000-2009. Til venstre viser fylkenes rangering for samlet attraktivitet.

Figur 81: Sammenhengen mellom samlet attraktivitet som vist i figur 80 og befolkningsvekst for perioden 2000-2009.

4.8 Samlet attraktivitet for regionene

Når vi ser på endringer, vil en region kunne skåre høyt på alle de tre dimensjonene. Slike regioner vil få svært sterk vekst. Det er imidlertid bare noen få regioner i landet som har fått positivt bidrag fra alle de tre attraktivitetsdimensjonene samtidig de siste ti årene. Det er Øvre Romerike, Bjørnefjorden og Trondheimsregionen, som også er helt i toppen når det gjelder befolkningsvekst.

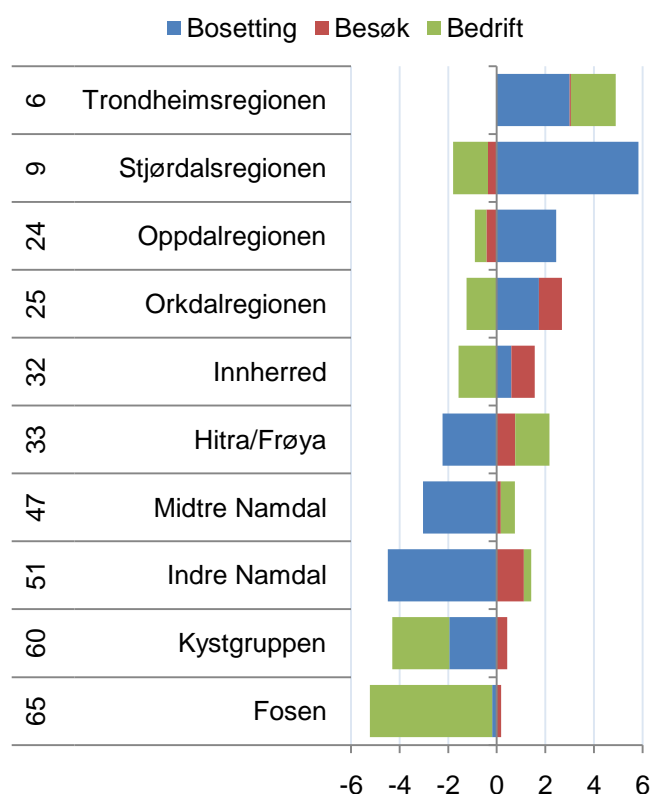
Vi kan se på vekstimpulsene fra de tre attraktivitetsdimensjonene samlet for regionene i Trøndelag i figur 82.

Da er det Trondheimsregionen og Stjørdalsregionen som kommer best ut av regionene i Trøndelag. Disse regionene er nummer seks og nummer ni i landet for samlet attraktivitet de siste ti årene.

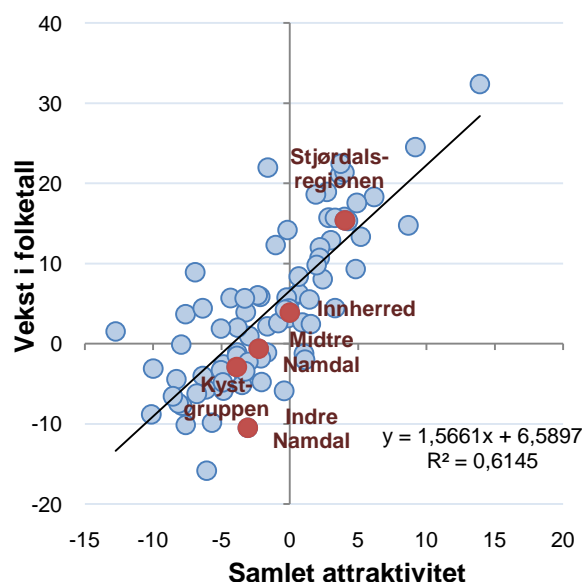
Innherred er litt bedre enn middels. De andre regionene i Nord-Trøndelag har lavere enn middels samlet attraktivitet, men ingen har spesielt lav attraktivitet. Kystgruppen kommer dårligst ut som nummer 60 av 83 regioner i landet.

De samlede vekstimpulsene fra de tre attraktivitetsdimensjonene forklarer nesten 62 prosent av variasjonen i befolkningsveksten i regionene. Store, folkerike regioner har en tendens til å få høyere vekst enn forventet, som forklarer noen av de 38 prosentene som modellen ikke forklarer.

Stjørdalsregionen har litt bedre befolkningsvekst enn samlet attraktivitet tilsier. De andre regionene i Nord-Trøndelag ser ut til å ha et ”distrikts-handikapp” og har dermed hatt dårligere befolkningsutvikling enn samlet attraktivitet tilsier. Særlig har Indre Namdal stor nedgang i folketallet i forhold til samlet attraktivitet.

Figur 82: Samlet attraktivitet for regionene i Trøndelag i perioden 2000-2009. Rangering for samlet attraktivitet blant de 83 regionene til venstre.

Figur 83: Sammenhengen mellom samlet attraktivitet og vekst i folketallet i regionene for perioden 2000-2009.

4.9 Samlet attraktivitet i kommunene

Stjørdal har høyest samlet attraktivitet av kommunene i Nord-Trøndelag. Det er spesielt bostedsattraktiviteten som trekker opp for Stjørdal.

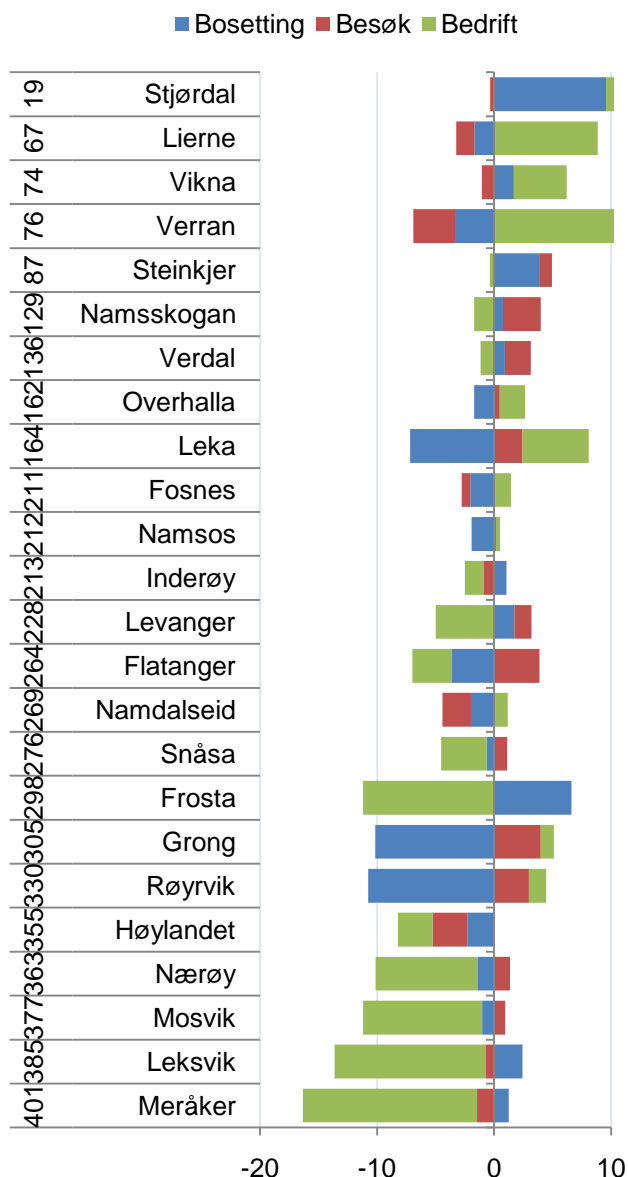
Lierne er nummer to, Vikna nummer tre mens Verran er nummer fire i Nord-Trøndelag. Disse kommunene har hovedsakelig gjort det bra for bedriftsattraktivitet.

Steinkjer er den femte kommunen i Nord-Trøndelag som er blant de 100 kommunene med høyest samlet attraktivitet.

Av de fem kommunene med høyest attraktivitet, har fire hatt befolkningsvekst. Lierne har hatt høy samlet attraktivitet, men har likevel hatt befolkningsnedgang.

Kommunene med lavest samlet attraktivitet er Meråker, Leksvik, Mosvik og Nærøy. I disse kommunene er det nedgang i basisnæringene som har vært hovedproblemet.

Det er hovedsakelig forskjeller i bosteds- og bedriftsattraktivitet som skaper forskjeller mellom kommunene. Besøksattraktivitet betyr mindre. Noen kommuner har imidlertid fått substansiell vekst gjennom økt besøksattraktivitet, som Namsskogan, Flatanger, Grong og Røyrvik.

Figur 84: Samlet attraktivitet i kommunene i Nord-Trøndelag i perioden 2000-2009. Nasjonal rangering helt til venstre.

ⁱ Alle tallene som er brukt i kapitlet om befolkning og arbeidsplasser er hentet fra SSB, enten fra statistikkbanken på internett, eller fra spesialkjøringer som Telemarksforskning har fått utført av SSB.

ⁱⁱ Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarksforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.

ⁱⁱⁱ I figuren har vi beregnet hvor stor etableringsfrekvens fylkene ville hatt, dersom de hadde hatt gjennomsnittlig etableringsfrekvens i alle bransjer, og lagt dette ut på den horisontale akse. På den vertikale akse er det den faktiske etableringsfrekvensen. Den oppmerksomme leser vil kanskje se at regresjonslinjen ikke er lagt med beste tilpasning, men at den er tvunget gjennom origo. Det kommer av at en rett fram regresjon ville ha gitt en betaverdi på over 1,4. Dette kommer igjen av at de fylkene som har en positiv bransjestruktur også har sterk befolkningsvekst. En urban bransjestruktur gir høy etableringsfrekvens, og det er i de urbane områder at befolkningsveksten er sterkest, og befolkningsveksten stimulerer også til nyetablering. Den sterke sammenhengen mellom bransjestruktur og befolkningsvekst kan få en til å undres. Denne sammenhengen finner vi også i tidligere år.

^{iv} Etableringsindeksen er dessverre bare delvis reproduisert tilbake til 2000. Vi har regionenes rangeringsnumre for etableringsfrekvens og vekst i antall foretak, men bare bransjejustert etableringsfrekvens fra 2007.

*Kommunenes rangering med hensyn til de tre attraktivitetstypene:

	Bosetting	Besøk	Bedrift
Mosvik	419	418	428
Røyrvik	422	425	400
Leksvik	379	385	372
Meråker	413	411	179
Flatanger	388	371	227
Nærøy	301	292	300
Fosnes	396	407	25
Leka	392	383	42
Lierne	360	348	82
Stjørdal	252	263	266
Verran	149	195	396
Namdalseid	351	353	25
Vikna	311	305	110
Frosta	197	178	295
Levanger	221	244	129
Namsos	201	231	147
Verdal	205	219	136
Snåsa	253	210	20
Inderøy	243	205	30
Steinkjer	173	194	71
Høylandet	149	61	117
Namsskogan	26	22	218
Grong	58	67	21
Overhalla	15	13	65